Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności

RAPORT ROCZNY 2009

2010

10 lat Polsko-Amerykańskiej
Fundacji Wolności

SPIS TREŚCI

List od Kierownictwa....4
Obszary Działania Fundacji....8
Dziesiąty Rok Działalności....9
Inicjatywy w zakresie edukacji....9
Rozwój społeczności lokalnych....19
Dzielenie się polskim doświadczeniem w zakresie transformacji....29
Ludzie, Projekty, Inicjatywy....32
Sprawozdanie finansowe i Raport niezależnego biegłego rewidenta....43
Raport niezależnego biegłego rewidenta....44
Sprawozdanie finansowe 45
Informacja dodatkowa do Sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2009 r....48
Rada Dyrektorów....56
Zarząd i Pracownicy....57

LIST OD KIEROWNICTWA

LIST OD KIEROWNICTWA

Z przyjemnością przekazujemy Państwu Raport Roczny Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, w którym przedstawiamy najważniejsze działania programowe Fundacji w 2009 roku, a także sprawozdanie finansowe wraz z opinią biegłego rewidenta.

Niniejsza publikacja uzyskuje swoją ostateczną postać w maju 2010, a zatem wydarzeniem, o którym nie sposób nie wspomnieć, choć wykracza poza ramy czasowe raportu, jest jubileusz 10-lecia działalności Fundacji. Rocznica ta pokrywa się z 20-leciem powstania Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości – założyciela naszej Fundacji i jej fundatora.

W latach 90. Fundusz Przedsiębiorczości, utworzony przez Kongres USA, wspierał rozwój gospodarki rynkowej w Polsce, a dzięki odniesionemu sukcesowi był w stanie zwrócić do budżetu USA połowę ze swego początkowego kapitału. Natomiast pozostałą kwotę wraz z wypracowaną nadwyżką Fundusz przekazywał na „kapitał żelazny" Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, który obecnie wynosi ponad 250 milionów USD. Do maja 2010 Fundacja przeznaczyła na swoją działalność prawie 90 milionów USD, dofinansowując między innymi 18 tysięcy stypendiów, 6 tysięcy projektów lokalnych z udziałem setek tysięcy osób, szkolenia 17 tysięcy liderów i pracowników organizacji pozarządowych, kursy dla 34 tysięcy nauczycieli, a także liczne wizyty studyjne do Polski, w których wzięło udział ponad 3200 osób, między innymi z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Gruzji i Mołdowy.

Osiągnięcia Fundacji minionej dekady świętowaliśmy podczas jubileuszowego spotkania, które odbyło się 14 maja 2010 roku. Swoją obecnością zaszczycili nas prominentni goście, a wśród nich Marszałek Bronisław Komorowski, pełniący obowiązki Prezydenta RP, Premier Donald Tusk oraz Ministrowie: Katarzyna Hall, Radosław Sikorski, Krzysztof Kwiatkowski i Michał Boni. Obecni byli Partnerzy Fundacji – organizacje pozarządowe realizujące jej programy, a także liderzy lokalnych organizacji grantowych, przedstawiciele szkół i bibliotek, stypendyści programów Fundacji, animatorzy aktywności lokalnej i ich tutorzy oraz liczni inni nasi Przyjaciele i Współpracownicy.

Wśród gości znaleźli się również amerykańscy astronauci, którzy przez kilka dni uczestniczyli w spotkaniach z młodzieżą polską w ramach programów edukacyjnych PAFW. Z okazji jubileuszu swoje gratulacje przesłali Prezydent Stanów Zjednoczonych Barack Obama, Przewodniczący Parlamentu Europejskiego Jerzy Buzek oraz byli Prezydenci Polski: Lech Wałęsa i Aleksander Kwaśniewski.

W ciągu dziesięciu lat Fundacja koncentrowała się na czterech obszarach programowych. Były nimi: wyrównywanie szans edukacyjnych i podnoszenie jakości oświaty, rozwój społeczności lokalnych, obywatel w demokratycznym państwie prawa, dzielenie się polskimi doświadczeniami w zakresie reform. Obszary te odzwierciedlały podwójną misję, z jaką Fundacja rozpoczęła swoją działalność; z jednej strony wspieranie przemian zapoczątkowanych w Polsce w 1989 roku – umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, demokracji i gospodarki rynkowej, z drugiej – dzielenie się doświadczeniami transformacji z innymi krajami Europy Środkowej i Wschodniej.

W 2009 roku, podobnie jak w poprzednich latach, szczególną uwagę skupialiśmy na inicjatywach w zakresie edukacji, w których i tym razem nie zabrakło nowych projektów. Jednym z nich jest Nauczycielska Akademia Internetowa, utworzona w ramach programu „Szkoła Ucząca Się" (SUS), oferująca szkolenia na odległość nauczycielom wszystkich typów szkół. Jest to największe przedsięwzięcie w Polsce, które stosuje metodę e-learningu i coachingu w przygotowywaniu nauczycieli do efektywnej pracy z uczniami.

Rozwinęliśmy też inne pilotażowe inicjatywy na rzecz doskonalenia nauczycieli z terenów wiejskich i małych miast. W ramach Programu „English Teaching" po raz pierwszy kilku jego uczestników wzięło udział w szkoleniach „TESOL Summer Institute", organizowanych przez Gonzaga University w Spokane w stanie Waszyngton. Przez ponad trzy tygodnie polscy nauczyciele doskonalili swoje umiejętności, a także mieli okazję wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce.

O nowy komponent uzupełniliśmy również ofertę programu „Uniwersytety Trzeciego Wieku" (UTW). Słuchacze UTW, pragnący zaangażować się w inicjatywy społeczne, mogą wziąć udział w warsztatach, podczas których spotykają się z osobami mającymi już na swoim koncie podobne projekty. Uczą się, jak planować i prowadzić przedsięwzięcia służące lokalnym społecznościom.

Na uwagę zasługuje dalszy rozwój Programu Stypendiów Pomostowych, który ułatwia uzdolnionej młodzieży z małych miast i wsi dostęp do szkolnictwa wyższego poprzez stypendia na pierwszy rok studiów. Od początku programu przyznano łącznie ponad 10 tysięcy takich stypendiów. Wyróżniającej się w nauce młodzieży oferowana jest pomoc na kolejnych latach studiów w ramach konkursu „Prymus", programu stypendiów korporacyjnych, projektu „Studiuj za Granicą" aż po stypendia doktoranckie. Zrealizowano także cztery edycje akcji „Dyplom z Marzeń", w wyniku której ponad 91 nowych organizacji pozarządowych zaangażowało się w pomoc dla kolejnych 1412 stypendystów. W ramach programu pojawiła się nowa inicjatywa – Stypendia Językowe, przeznaczone na pokrycie kosztów rocznego kursu i egzaminu językowego.

Dużym zainteresowaniem cieszy się nadal program „Równać Szanse". W ramach jego dotychczasowych dziewięciu edycji aktywizowano lokalne środowiska wokół działań na rzecz dzieci i młodzieży; zrealizowano 1437 projektów edukacyjnych z udziałem prawie 116 tysięcy uczestników. W wyniku części z tych inicjatyw powstało 140 lokalnych organizacji pozarządowych. W 2009 roku po raz pierwszy zorganizowano Ogólnopolskie Forum „Równać Szanse", mające na celu dyskusję o sytuacji młodzieży w szerokim kręgu zainteresowanych osób i instytucji.

Wśród przedsięwzięć służących umacnianiu społeczeństwa obywatelskiego na uwagę zasługuje pilotażowy program „Lokalne Partnerstwa PAFW", prowadzony w 2009 roku w 16 gminach. Miał on na celu zainicjowanie współpracy na rzecz dobra wspólnego pomiędzy beneficjentami różnych programów Fundacji – osób, organizacji pozarządowych i innych instytucji. Przedsięwzięcie zostało bardzo dobrze przyjęte i jest obecnie kontynuowane.

Najważniejszym wydarzeniem minionego roku było podpisanie przez PAFW umowy z największą instytucją grantodawczą na świecie – Fundacją Billa i Melindy Gatesów oraz rozpoczęcie realizacji Programu Rozwoju Bibliotek, na który Fundacja Gatesów przekaże łącznie około 30 milionów USD. Dzięki temu Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności wspomaga obecnie biblioteki publiczne w przekształcaniu się w nowoczesne, wielofunkcyjne centra informacyjne, kulturalne i edukacyjne, animujące również aktywność obywatelską. Realizatorem programu, adresowanego do placówek bibliotecznych w gminach i miastach do 20 tysięcy mieszkańców, jest utworzona przez PAFW Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

Jednym z dotychczasowych osiągnięć związanych z programem było zawarcie trzyletniego porozumienia pomiędzy Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz Grupą Telekomunikacja Polska, na mocy którego Grupa TP oferuje wszystkim bibliotekom publicznym w Polsce bezpłatny dostęp do Internetu oraz zwolnienie z opłat abonamentowych.

Ważną inicjatywę stanowią Regionalne Partnerstwa na Rzecz Rozwoju Bibliotek: trójstronne porozumienia o współpracy zawierane przez wojewodę, marszałka województwa i Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Do Partnerstwa mogą dołączyć również instytucje ważne dla rozwoju regionu, takie jak uczelnie, organizacje pozarządowe i gospodarcze oraz placówki oświatowe. Do maja 2010 roku porozumienia zawarto w piętnastu województwach.

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności nadal była zaangażowana w inicjatywy mające na celu dzielenie się polskimi doświadczeniami w transformacji z innymi krajami regionu. Poza Programem „RITA" warto odnotować, że grono stypendystów Programu Stypendialnego im. Lane'a Kirklanda liczy już 425 osób. Są to młodzi ludzie z krajów Europy Wschodniej i Azji Środkowej zainteresowani zdobywaniem wiedzy służącej umacnianiu gospodarki rynkowej, demokracji, państwa prawa oraz społeczeństwa obywatelskiego.

Z satysfakcją pragniemy odnotować, iż w 2009 roku została utworzona Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia", łącząca teorię z praktyką działań społecznych. Ta nowa instytucja, której współzałożycielem była Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, między innymi pomaga w prowadzeniu monitoringu i ewaluacji realizowanych przez Fundację programów, a także w innych pracach analitycznych służących poprawie działań Fundacji oraz innych organizacji pozarządowych.

Zamykając miniony okres, chcielibyśmy bardzo podziękować wszystkim naszym Partnerom, Współpracownikom oraz instytucjom i organizacjom zaangażowanym w przedsięwzięcia programowe PAFW. Szczególne podziękowania za nieocenioną wiedzę, cenne rady i wsparcie składamy Członkom Rady Dyrektorów Fundacji. Do ich grona dołączyła Carla H. Skodinski, którą serdecznie witamy.

John P. Birkelund
Przewodniczący Rady Dyrektorów

Jerzy Koźmiński
Prezes Fundacji

Nowy Jork/Warszawa, maj 2010 r.

OBSZARY DZIAŁANIA FUNDACJI

INICJATYWY W ZAKRESIE EDUKACJI

> POLSKI PORTAL EDUKACYJNY „INTERKL@SA”
> ENGLISH TEACHING (ET)
> RÓWNAĆ SZANSE
> SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)
> PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI
> PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE
> STYPENDIA POMOSTOWE
> DLA DZIECI
> UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU (UTW)

ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

> DZIAŁAJ LOKALNIE
> WSPIERANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
> LIDERZY PAFW
> WORK IN POLAND
> WIEŚ AKTYWNA (e-VITA)
> KONKURS „PRO PUBLICO BONO”
> PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK
> LOKALNE PARTNERSTWA PAFW
> OBYWATEL I PRAWO

DZIELENIE SIĘ POLSKIM DOŚWIADCZENIEM W ZAKRESIE TRANSFORMACJI

> STYPENDIA IM. LANE`A KIRKLANDA
> PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)

Inicjatywy w zakresie edukacji

> POLSKI PORTAL EDUKACYJNY „INTERKL@SA”

> ENGLISH TEACHING (ET)

> RÓWNAĆ SZANSE

> SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)

> PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI

> PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE

> STYPENDIA POMOSTOWE

> DLA DZIECI

> UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU (UTW)

EDUKACJA W INTERNECIE – POLSKI PORTAL EDUKACYJNY „INTERKL@SA"

→ Jeden z pierwszych w Polsce, profesjonalny, niekomercyjny portal edukacyjny www.interklasa.pl przeznaczony dla uczniów, nauczycieli i rodziców; działa od 2001 roku. Jest wspólnym przedsięwzięciem PAFW oraz Inicjatywy Interkl@sa. Nowoczesną infrastrukturę techniczną zapewnia Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe.

Intencją redakcji portalu jest modernizacja oświaty, a także wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z różnych środowisk. Portal oferuje bogate zasoby edukacyjne i multimedialne pomoce naukowe (Biblioteka Multimedialna), m.in. lektury szkolne, testy egzaminacyjne, kilkaset scenariuszy lekcji, serwisy tematyczne, np. „Frantice", poświęcony nauce języka francuskiego.

Redakcja portalu organizuje konkursy edukacyjne, a dzięki współpracy z „European Schoolnet" informuje o szkolnych projektach europejskich. Portal zapewnia użytkownikom również pocztę elektroniczną, czat, forum i wiele innych serwisów, m.in. Wirtualną Klasę (wspomagającą uczenie na odległość), Interaktywną Mapę Szkół, udostępniającą dane teleadresowe ponad 30 tysięcy placówek oświatowych. Zarejestrowani użytkownicy mogą również korzystać z serwisu blogerskiego i prowadzić na łamach portalu własne dzienniki. Udogodnieniem dla korzystających z zasobów portalu jest wprowadzenie w 2009 roku nowej wyszukiwarki, bazującej na mechanizmach Google Technology.

W 2009 roku portal odnotował średnio 4,6 miliona wizyt miesięcznie. Cotygodniowy biuletyn portalu regularnie otrzymuje blisko 29 tysięcy zarejestrowanych użytkowników.

Działalność edukacyjna i zasoby portalu „Interkl@sa" zyskały uznanie wśród pism oraz organizacji zajmujących się tematyką nowoczesnych technologii informacyjnych. Świadczą o tym m.in. wyróżnienie portalu certyfikatem „Bezpieczna Strona" przyznawanym przez serwis www.sieciaki.pl czy nadanie portalowi tytułu „Strony przyjaznej dziecku" przez Fundację kidprotect.pl. Serwis internetowy www.interklasa.pl otrzymał również dwukrotnie (w 2004 oraz 2007 roku) wyróżnienie magazynu „Komputer Świat" jako najciekawsza i najlepsza polska strona edukacyjna. W roku 2007 wygrał konkurs Webstarfestival, promujący najlepsze projekty internetowe w kategorii „Edukacja".

→ dotacja PAFW wyniosła

2.364.861 USD,
w tym 165.634 USD w 2009 roku.

→ realizatorzy programu:
- Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe
- Fundacja Polski Portal Edukacyjny „Interkl@sa" (od kwietnia 2010)

→ więcej informacji:
www.interklasa.pl

ENGLISH TEACHING

→ Program inicjuje i wspiera działania na rzecz promocji języka angielskiego oraz poprawy poziomu jego nauczania wśród dzieci i młodzieży z małych miast i wsi. Tym samym służy wyrównywaniu ich szans edukacyjnych.

Program jest jedynym niekomercyjnym przedsięwzięciem w Polsce, które promuje nauczanie języka angielskiego na dużą skalę, a jednocześnie pobudza i rozwija związane z tym inicjatywy w małych społecznościach lokalnych. Efekty takich inicjatyw wykraczają często poza założone cele, co wyraża się w ogólnej animacji społecznej danych środowisk. Wartością dodaną może być tak-

że zdobycie umiejętności aplikowania o fundusze unijne.

W dotychczasowych edycjach programu (2000–2009), dzięki 555 projektom dofinansowanym na zasadach konkursowych, w wielu szkołach powstały Kluby Miłośników Kultury Anglosaskiej i Języka Angielskiego. Utworzono biblioteczki z literaturą i prasą anglojęzyczną, założono koła teatralne, organizowano festiwale piosenki, a także konkursy wiedzy o anglosaskich pisarzach, kulturze i historii. W projektach uczestniczyło bezpośrednio ponad 32 tysiące osób – zarówno uczniowie, nauczyciele, rodzice, jak i inni członkowie społeczności lokalnych. Dzieci i młodzież otrzymały możliwość obejrzenia anglojęzycznych filmów czy tez podyskutowania z „native speakerem". Oferta programu obejmuje także szkolenia i obozy językowe dla uczniów, organizowane we współpracy z innymi instytucjami. Począwszy od roku 2009 kilkoro aktywnych nauczycieli uczestniczących w programie ma możliwość udziału w „TESOL" Summer Institute (Teaching English to Speakers of Other Languages) organizowanym przez Uniwersytet Gonzaga w USA.

Zorganizowano siedem ogólnopolskich spotkań edukacyjnych – „English Teaching Market" – dla nauczycieli języka angielskiego oraz zainteresowanych instytucji, organizacji, szkół i wydawnictw; uczestniczyło w nich ponad 3700 osób. Te coroczne spotkania służą między innymi rozwojowi sieci współpracy nauczycieli języka angielskiego z małych miejscowości, wspieranej także przez kwartalnie wydawany Biuletyn Programu oraz portal społecznościowy. Ponadto przeprowadzono 64 szkolenia weekendowe „Teaching English Teachers", w których łącznie wzięło udział blisko 2800 nauczycieli pochodzących głównie spoza dużych aglomeracji miejskich. Tematyka szkoleń obejmowała zagadnienia metodyczno-językowe.

→ dotacja PAFW wyniosła

3.700.952 USD,
w tym 351.111 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida"

→ więcej informacji:
www.englishteaching.org.pl

RÓWNAĆ SZANSE

→ Celem prowadzonego od 2001 roku programu jest wspieranie inicjatyw społecznych służących wyrównywaniu szans na dobry start w dorosłe życie młodzieży z terenów wiejskich i małych miast (do 20 tysięcy mieszkańców).

W ramach programu organizacje pozarządowe, placówki pozaszkolne oraz nieformalne grupy młodzieży ubiegają się o dotacje na projekty, które sprzyjają rozwijaniu umiejętności realizowania samodzielnie i realistycznie postawionych celów, pobudzają aspiracje poznawcze i twórcze, kształtują postawy aktywności i otwartości, a także zachęcają młodych ludzi do działań na rzecz własnego środowiska.

Dzięki realizowanym projektom młodzież ma możliwość uczestniczenia w zajęciach wykraczających poza standardową ofertę edukacyjną szkoły. W ramach programu stworzono bazę danych o przedsięwzięciach godnych naśladowania, która jest na bieżąco uaktualniana; informacje są zamieszczane na witrynie internetowej www.rownacszanse.pl.

Ważnym komponentem programu są fora edukacyjne. W spotkaniach, organizowanych przez Partnerów Regionalnych Programu, mogą uczestniczyć organizacje, instytucje i osoby zaangażowane w wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z małych miejscowości. Podczas forów odbywają się warsztaty, dyskusje i prezentacje najlepszych projektów zrealizowanych w ramach programu. Dotychczas zorganizowano 37 regionalnych i lokalnych forów edukacyjnych; łącznie wzięło w nich udział 6925 uczestników. Ofertę programu uzupełniają szkolenia dla koordynatorów projektów; podnoszą ich kwalifikacje, uczą prowadzania projektu ze szczególnym uwzględnieniem angażowania młodzieży do roli aktywnego twórcy, uczestnika i bezpośredniego realizatora przedsięwzięcia.

Efekty dziewięciu rund programu to przede wszystkim realizacja 1437 projektów edukacyjnych, z udziałem blisko 116 tysięcy uczestników, a także aktywizacja i integracja lokalnego środowiska wokół działań na rzecz dzieci i młodzieży. Powstało ponad 140 lokalnych organizacji pozarzą-

dowych, a wiele projektów jest kontynuowanych po zakończeniu finansowego wsparcia udzielonego w ramach programu. Należą do nich m.in. Kluby Młodego Odkrywcy.

W rozpoczętej w 2009 roku nowej edycji („Równać Szanse 2009"), w ramach Ogólnopolskiego Konkursu Grantowego, Regionalnego Konkursu Grantowego i konkursu na Projekty Modelowe dofinansowano 126 projektów. Ich realizacja potrwa do końca 2011 roku.

→ dotacja PAFW wyniosła

7.225.208 USD,
w tym 677.913 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży

→ więcej informacji:
www.rownacszanse.pl

SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)

→ Celem programu, realizowanego od 2000 roku wspólnie z Centrum Edukacji Obywatelskiej, jest poprawa jakości pracy szkół poprzez wprowadzanie zasad „organizacji uczącej się" w codzienną praktykę nauczycieli. Punkt wyjścia stanowi samoocena, dokonywana zgodnie z procedurami wypracowanymi na podstawie doświadczeń zagranicznych oraz krajowych. Program prowadzi do podniesienia jakości w kluczowych obszarach pracy szkół, jakimi są: efektywność kształcenia, nauczanie i uczenie się, szkoła jako instytucja, a także szkoła a środowisko zewnętrzne. Szczególny nacisk położony jest na placówki z terenów wiejskich oraz małych miast.

Szkoły, które ukończą szkolenia programowe i wprowadzą system zapewniania jakości, mogą wstąpić do klubu „Szkół Uczących Się". Placówki zrzeszone w klubie rozwijają system zapewniania jakości, pomagają sobie nawzajem w samoocenie, doskonalą nauczycieli oraz dzielą się materiałami i doświadczeniem. Dzięki programowi „SUS" w szkołach wzrasta autonomia zespołu nauczycielskiego, poprawie ulega praca zespołowa, a placówka otwiera się na kontakty ze światem zewnętrznym. W ciągu dziewięciu lat w zasadniczej części programu „SUS" wzięło udział 907 szkół, z których szkoleniami zostało objętych 23 tysiące nauczycieli.

Upowszechnianiu dobrych praktyk i poznawaniu innowacyjnych metod nauczania wśród kadry nauczycielskiej służą Letnia Szkoła „SUS", Polsko-Amerykańska Akademia Dyrektorów, a także Studia Podyplomowe Liderów Oświaty (realizowane wspólnie z Collegium Civitas i Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Kadry Kierowniczej Oświaty), których zadaniem jest stworzenie w systemie szkolnictwa wyższego nowoczesnej formy doskonalenia kadry kierowniczej: dyrektorów szkół oraz pracowników organów nadzoru i kuratoriów oświaty. W latach 2007–2009 naukę na studiach podyplomowych podjęło 130 dyrektorów i wicedyrektorów szkół wszystkich szczebli.

W latach 2007–2008 w ramach programu realizowano przedsięwzięcie „Dobrze uczyć i oceniać w szkole samorządowej", prowadzone wspólnie z Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej i we współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej. Jego celem

było pokazanie możliwości prowadzenia przez jednostki samorządu terytorialnego lokalnej polityki oświatowej, wspierającej szkoły w podnoszeniu efektywności stosowanych przez nauczycieli metod nauczania i oceniania. W przedsięwzięciu wzięły udział 202 szkoły – większość z małych miejscowości.

Istotnym zadaniem programu „SUS" jest upowszechnianie jego doświadczenia wśród nauczycieli i szkół, które nie uczestniczą w zasadniczej części programu. Dzieje się to głównie poprzez „Akademię SUS" oraz udostępnianie wypracowanych zasobów drogą internetową. Rokrocznie tego typu oddziaływaniem, najczęściej w formie szkoleń, objętych jest kilka tysięcy nauczycieli.

Nowością programu jest uruchomiona w 2009 roku „Nauczycielska Akademia Internetowa" (NAI); zakrojone na najszerszą skalę w Polsce szkolenia na odległość dla nauczycieli różnych przedmiotów, ze wszystkich typów i poziomów szkół oraz przedszkoli. Kursy NAI, z jednoczesnym wykorzystaniem e-learningu oraz coachingu, m.in. przygotowują nauczycieli do stosowania nowoczesnych technik informacyjnych w pracy z uczniami. Obecnie w szkoleniach NAI uczestniczy ponad 1200 nauczycieli z 173 placówek. Również w roku 2009 rozpoczęto projekt „Akademia Uczniowska"; jego celem jest promocja matematyki i przedmiotów przyrodniczych wśród gimnazjalistów. Do 2014 roku projektem zostanie objętych 300 gimnazjów, które otrzymają fundusze na działanie szkolnych kół naukowych z zakresu matematyki, fizyki, chemii i biologii, w tym na sfinansowanie dodatkowej pracy nauczycieli opiekujących się kołami. Ponadto szkoły otrzymają zestawy młodego odkrywcy oraz możliwość organizowania wycieczek na festiwale nauki aranżowane przez uczelnie. Założeniem „Akademii Uczniowskiej" jest, aby każdy z ponad 33 tysięcy objętych nią gimnazjalistów aktywnie uczestniczył w realizacji co najmniej jednego zespołowego projektu w ramach działalności szkolnego koła naukowego.

Program „SUS" stał się inspiracją do podjęcia w 2002 roku masowej akcji „Szkoła z Klasą", prowadzonej przez Centrum Edukacji Obywatelskiej we współpracy z „Gazetą Wyborczą". Ukończyło ją ponad 5 tysięcy szkół z całej Polski. Akcja miała swoją kontynuację w postaci takich inicjatyw jak: „Nauczyciel z Klasą", „Uczeń z Klasą" oraz „Szkoła Myślenia". Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności była partnerem w tych przedsięwzięciach.

→ dotacja PAFW wyniosła

3.979.133 USD,
w tym 302.786 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Centrum Edukacji Obywatelskiej

→ więcej informacji:
www.ceo.org.pl/sus

PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI

→ Program ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi i w małych miastach. Grupy studentów–wolontariuszy (od dwóch do pięciu osób) realizują przygotowane przez siebie projekty edukacyjne rozwijające wiedzę, umiejętności oraz zainteresowania dzieci i młodzieży. Projekty prowadzone są w trakcie roku szkolnego oraz w czasie wolnym od zajęć, a także w wakacje i ferie. Projekty dotyczą konkretnej dziedziny nauki, przedmiotu lub wybranego obszaru aktywności: mogą to być np. zajęcia plastyczne, artystyczne, sportowe, informatyczne, teatralne lub lingwistyczne.

Program promuje postawy aktywne wśród uczniów, a także studentów, u których kształtuje poczucie spo-

łecznej odpowiedzialności i solidarności, umożliwiając im jednocześnie realizację swoich pasji i zainteresowań w atrakcyjnej formule.

W dotychczasowych edycjach programu, od 2003 roku, w całej Polsce przeprowadzono 9862 projekty edukacyjne w blisko 1600 szkołach, z udziałem ponad 6700 studentów–wolontariuszy. W minionym roku zrealizowano blisko 2900 projektów, w których wzięło udział 34 500 uczniów.

Program wsparli dwaj byli premierzy: prof. Jerzy Buzek i prof. Marek Belka, którzy jako wolontariusze w okresie wakacji prowadzili zajęcia dla młodzieży szkolnej w kilku gminach wiejskich.

Powstała również sieć partnerów instytucjonalnych – takich jak szkoły wyższe, samorządy, media – wspierająca „Wolontariat Studencki". Obecnie należy do niej ponad 40 instytucji, a wśród nich Fundacja PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza, będąca partnerem strategicznym , Fundacja Orange, Microsoft, PGNiG SA, Ministerstwo Skarbu Państwa, IBM, Euro<26 oraz Radio ESKA.

→ dotacja PAFW wyniosła

2.634.112 USD,
w tym 567.350 USD w 2009 roku.

→ realizatorzy programu:
- Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów KLANZA
- Fundacja Rozwoju Wolontariatu (od kwietnia 2010 roku)

→ więcej informacji:
www.projektor.org.pl, www.inspiruj.pl

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE

→ Celem programu jest wspieranie inicjatyw zmierzających do stymulowania i rozwijania ducha przedsiębiorczości wśród uczniów gimnazjów i szkół średnich, przede wszystkim w małych miastach i na wsi.

Główny komponent programu to „Przedsiębiorczość w Gimnazjum" – inicjatywa realizowana wspólnie z Fundacją Młodzieżowej Przedsiębiorczości, wspierająca działania nauczycieli na rzecz kształtowania wśród uczniów postaw kreatywnych i przedsiębiorczych oraz nauczania ich efektywnej pracy w grupie.

Program zachęca młodzież do zwracania uwagi na potrzeby innych, zwłaszcza w środowisku lokalnym, kształtuje odpowiedzialność za podejmowane decyzje, motywuje uczniów do rozwijania własnych zainteresowań, uczy planowania i organizacji pracy. Nauczyciel jest partnerem – nie podejmuje decyzji za ucznia, ale pomaga mu analizować sytuację i wyciągać wnioski.

Na potrzeby programu stworzono internetowy system dystrybucji materiałów edukacyjnych, dostępny na stronie www.junior.org.pl. Korzysta z niego ponad 3200 nauczycieli z blisko 1300 szkół z całej Polski. Publikacje i prezentacje przydatne w pracy z uczniami, podobnie jak inne materiały metodyczne, udostępnia się nauczycielom, także na płytach CD. Prowadzone są również szkolenia dla nauczycieli oraz warsztaty promujące program dla dyrektorów szkół i rad pedagogicznych.

Uczestnicy programu mogą brać udział w Ogólnopolskim Konkursie na Najlepsze Przedsięwzięcie Uczniowskie „IDEA". Jego celem jest zachęcenie młodzieży do podejmowania pożytecznych inicjatyw w środowisku szkolnym i społeczności lokalnej, a także umożliwienie uczniom z różnych stron Polski wzajemnej prezentacji swoich osiągnięć oraz wymiany wiedzy i doświadczeń. W ogólnopolskim finale, który miał miejsce w czerwcu 2009 roku, wzięło udział 16 reprezentacji uczniowskich.

Drugi komponent programu to wsparcie ogólnopolskiej Olimpiady Przedsiębiorczości, realizowanej przez Fundację Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicz-

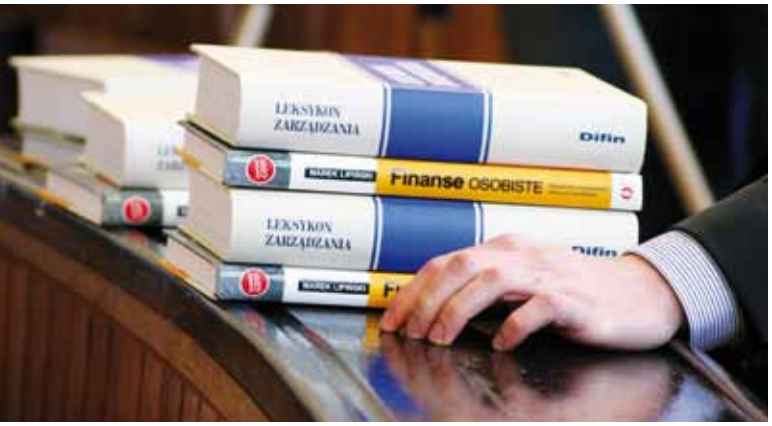

nych. Finał z udziałem najlepszych olimpijczyków co roku odbywa się na wiosnę w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Laureaci otrzymują indeksy uczelni organizujących zawody oraz laptopy, palmtopy i aparaty cyfrowe. Nagrody czekają również na opiekunów merytorycznych.

→ dotacja PAFW wyniosła

882.381 USD,
w tym 209.905 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości

→ więcej informacji:
www.junior.org.pl, www.olimpiada.edu.pl

STYPENDIA POMOSTOWE

→ Program został zainicjowany w 2002 roku w odpowiedzi na istotny problem społeczny, jakim jest wyraźna dysproporcja w dostępie do studiów między młodzieżą mieszkającą na wsi i w miastach. Program ułatwia uzdolnionej młodzieży z małych miast i wsi, szczególnie z terenów popegeerowskich, podjęcie decyzji o kontynuacji nauki na wyższych uczelniach poprzez stworzenie możliwości uzyskania stypendium na pierwszy rok studiów. Na kolejnych latach studiów pomoc stypendialna oferowana jest wyróżniającej się w nauce młodzieży w ramach konkursu „Prymus", programu stypendiów korporacyjnych, projektu „Studiuj za Granicą" oraz poprzez stypendia doktoranckie, przyznane po raz pierwszy w roku akademickim 2008/09. W ramach obecnej VIII edycji przyznano 1585 stypendiów, w tym 1042 stypendia na I rok studiów w wysokości 500 zł miesięcznie, które będą wypłacane przez 10 miesięcy.

Program jest wspólnym przedsięwzięciem m.in.: PAFW, Narodowego Banku Polskiego, Fundacji PZU, Fundacji BRE Banku, Fundacji BGK im. Jana Kantego Steczkowskiego, Agencji Nieruchomości Rolnych, Fundacji Orange, Fundacji Wspomagania Wsi, Akademii Szkoleń i Kompetencji, a także koalicji 91 lokalnych organizacji pozarządowych współpracujących z Fundacją im. Stefana Batorego i Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce oraz pozyskanych do programu w ramach akcji „Dyplom z Marzeń". Na realizację dotychczasowych edycji fundatorzy przekazali łącznie blisko 51 mln zł, w tym PAFW ponad 30 mln zł.

Od 2006 roku akcję „Dyplom z Marzeń" prowadzą PAFW, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości i Fundacja Wspomagania Wsi. Jej celem jest zachęcenie i wsparcie kolejnych lokalnych organizacji pozarządowych do realizacji inicjatyw stypendialnych zgodnych z ideą programu „Stypendiów Pomostowych". Dzięki akcji ponad 90 organizacji zaangażowało się w pomoc dla 1412 stypendystów.

Przeprowadzone wśród stypendystów badania ankietowe wykazały, że dla prawie 5 tysięcy młodych ludzi ze wsi i małych miast program „Stypendiów Pomostowych" był jedyną szansą na podjęcie studiów. 90 procent stypendystów kończy studia z oceną dobrą i bardzo dobrą, a 70 procent kończy je w terminie. Zaledwie 3 procent rezygnuje. Blisko połowa zamierza dalej się kształcić po zakończeniu studiów.

Od początku programu przyznano łącznie ponad 12 tysięcy stypendiów. Na I rok dziennych studiów magisterskich stypendium otrzymało 9467 absolwentów szkół średnich. Ponadto w siedmiu edycjach konkursu „Prymus" 2066 laureatom przyznano stypendia na II rok studiów. Ufundowano 421 stypendiów korporacyj-

nych oraz 84 stypendia w ramach przedsięwzięcia „Studiuj za Granicą". Podjęto inicjatywę organizowania staży zagranicznych dla najlepszych uczestników programu.

Przyznano również 30 stypendiów doktoranckich i 30 stypendiów językowych.

Jednym z segmentów programu są stypendia naukowe adresowane do wyróżniającej się w nauce młodzieży z małych miast i wsi, studiującej na kierunkach ekonomicznych wyższych uczelni niepaństwowych oraz w prywatnych szkołach biznesu. Od roku 2000 przyznano łącznie ponad 8 tysięcy takich stypendiów.

→ dotacja PAFW wyniosła

11.187.359 USD,
w tym 2.165.453 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości

→ więcej informacji:
www.stypendia-pomostowe.pl

DLA DZIECI

→ Zainicjowany w 2005 roku program ma na celu stworzenie warunków dla wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z terenów wiejskich i małych miast poprzez zbudowanie jak najlepszego środowiska rozwojowego oraz poprawy jakości edukacji elementarnej.

W ramach pilotażowej edycji (2005–2006), 7 gmin wiejskich przy pomocy ekspertów realizowało „Lokalne programy podnoszenia jakości edukacji elementarnej". Ponadto powstałe w tych gminach partnerstwa z udziałem organizacji pozarządowych i władz samorządowych otrzymały dotacje na 10 projektów zakładających wdrożenie wybranych elementów wypracowanej strategii edukacji elementarnej, takich jak: organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci, założenie ośrodków opieki dziennej, czy prowadzenie zajęć logopedycznych. W projektach uczestniczyło bezpośrednio ponad 1500 osób, a pośrednio realizowane działania objęły okolo 4100 osób – dzieci, rodziców, nauczycieli, instruktorów świetlic i lokalnych liderów. Zebrane podczas pierwszej edycji doświadczenia zostały zaprezentowane w publikacjach: „Małe dziecko w Polsce – doświadczenia organizacji pozarządowych" oraz „Inwestujmy w małe dzieci – dobre praktyki organizacji pozarządowych". Efektem programu było także przygotowanie „Raportu o sytuacji małych dzieci w Polsce" – jednego z pierwszych tego typu opracowań w kraju. Kolejnym komponentem programu było stworzenie bazy danych organizacji pozarządowych wspierających edukację elementarną, która jest dostępna na stronie internetowej programu: www.dladzieci.org.pl (baza zawiera informacje na temat 500 organizacji).

W II edycji programu (2007–2009) 24 organizacje pozarządowe uczestniczyły w szkoleniach z zakresu nowoczesnych metod pracy z małymi dziećmi oraz prowadzenia tego rodzaju działań w środowiskach lokalnych. Równolegle trwała współpraca z 22 gminami, w których, dzięki współpracy władz samorządowych i lokalnych organizacji pozarządowych, podejmowane są działania na rzecz poprawy jakości wczesnej edukacji – 17 z nich wdrożyło lokalną strategię edukacji elementarnej w swoich społecznościach. Ponadto w zamkniętym konkursie granto-

wym 17 organizacji pozarządowych uzyskało dotacje na projekty mające na celu wprowadzenie w życie elementów strategii rozwoju edukacji elementarnej. Działaniami realizowanymi w ramach tych projektów zostało objętych bezpośrednio około 2500 dzieci, rodziców i nauczycieli, a pośrednio – blisko 6 tysięcy osób.

Wykorzystując doświadczenia i narzędzia zdobyte w programie „Dla Dzieci", 16 gmin uzyskało dofinansowanie m.in. z funduszy Unii Europejskiej, w kwocie 16 mln zł, na wdrożenie lokalnych strategii edukacji elementarnej.

W ramach programu odbywają się ogólnopolskie fora edukacyjne, lokalne konferencje i seminaria poświęcone wczesnej edukacji z udziałem ekspertów z Polski i zagranicy. Ważnym efektem programu jest uformowanie się Partnerstwa na rzecz Edukacji Małych Dzieci, w skład którego weszło prawie 50 organizacji pozarządowych. To platforma współpracy, która ma promować wiedzę o potrzebach rozwojowych małych dzieci i znaczeniu wczesnej edukacji, a także przykłady dobrych praktyk.

Organizacje pozarządowe i samorządy mogą korzystać z punktu konsultacyjnego utworzonego na stronie www.dladzieci.org.pl. Zadaniem konsultantów jest pomoc merytoryczna i techniczna przy sporządzaniu wniosków o dofinansowanie różnych działań związanych ze wspieraniem rozwoju i edukacją najmłodszych.

Trzecia edycja, rozpoczęta w 2009 roku, ma na celu upowszechnianie doświadczeń zebranych podczas realizacji programu. Służyć temu będą m.in. wydawnictwa oraz debaty regionalne poświęcone roli organizacji pozarządowych w kształtowaniu lokalnych strategii edukacji elementarnej. Opracowany zostanie również raport prezentujący diagnozę barier, jakie stoją na drodze do wysokiej jakości wczesnej edukacji w Polsce.

→ dotacja PAFW wyniosła

665.040 USD,
w tym 92.763 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego

→ więcej informacji:
www.dladzieci.org.pl

UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU (UTW)

→ Cel rozpoczętego w 2005 roku programu to wspieranie edukacji seniorów oraz ich społeczna aktywizacja. Jest on realizowany między innymi poprzez wsparcie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, a także innych organizacji działających na rzecz osób starszych. Program przebiega na dwóch płaszczyznach – konkursu grantowego oraz współpracy i wymiany doświadczeń między Uniwersytetami Trzeciego Wieku. Przedstawiciele UTW mają możliwość wymiany doświadczeń podczas ogólnopolskich corocznych konferencji. Dotychczas takie spotkania odbyły się w Krakowie, Bydgoszczy, Słupsku, Płocku, Warszawie i Nowym Sączu.

W trzech pierwszych edycjach programu, w latach 2005–2007, w ramach konkursów grantowych sfinansowanych zostało 131 projektów realizowanych przez UTW w całej Polsce. W pierwszej edycji były to projekty podnoszące jakość oferty edukacyjnej, w tym zajęcia z komputerem i Internetem, a także służące dotarciu z ofertą UTW do szerszego grona seniorów. Priorytety konkursu grantowego prowadzonego w drugiej i trzeciej edycji uległy rozszerzeniu tak, aby dodatkowo stymulować zaangażowanie osób starszych w działania na rzecz ich lokalnych społeczności, zwłaszcza w formie wolontariatu.

Inicjatywy w zakresie edukacji

Od 2008 roku konkurs grantowy realizowany jest w szerszej formule, wykraczającej poza Uniwersytety Trzeciego Wieku; jego adresatami są aktywni seniorzy – osoby powyżej 55. roku życia – prowadzący działalność społeczną w ramach różnych organizacji i instytucji. W konkursie grantowym „Seniorzy w akcji" sfinansowano dotychczas 67 projektów międzypokoleniowych oraz mobilizujących osoby starsze do działania na rzecz lokalnych społeczności (duża część tych inicjatyw jest związana z działalnością UTW). W projekty zaangażowało się prawie 2500 osób, w tym blisko 1300 seniorów.

Nowym elementem programu, wprowadzonym w minionym roku, są warsztaty dla słuchaczy UTW chcących realizować projekty społeczne. Dotychczas w warsztatach wzięło udział 100 osób.

→ dotacja PAFW wyniosła

1.669.095 USD,
w tym 339.586 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę"

→ więcej informacji:
www.seniorzywakcji.pl

Rozwój społeczności lokalnych

> DZIAŁAJ LOKALNIE

> WSPIERANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

> LIDERZY PAFW

> WORK IN POLAND

> WIEŚ AKTYWNA (e-VITA)

> KONKURS „PRO PUBLICO BONO”

> PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

> LOKALNE PARTNERSTWA PAFW

> OBYWATEL I PRAWO

DZIAŁAJ LOKALNIE

→ Celem realizowanego od 2000 roku programu jest wspieranie inicjatyw obywatelskich, które służą rozwiązywaniu lokalnych problemów, pobudzaniu aspiracji rozwojowych wśród społeczności wiejskich i w małych miastach oraz budowaniu kapitału społecznego. Poprzez dotacje przyznawane w otwartych konkursach grantowych oferowana jest pomoc w budowaniu aktywnych społeczności lokalnych, których członkowie sami definiują własne potrzeby i podejmują wspólne działania. Każda społeczność to inni ludzie, inne zasoby, potrzeby, tradycje i doświadczenia, dlatego „Działaj Lokalnie" wspiera przedsięwzięcia o zróżnicowanym charakterze. Każda społeczność wybiera własną metodę osiągania swoich celów.

W trzech pierwszych edycjach „Działaj Lokalnie", w ogólnopolskich konkursach grantowych wsparto 357 projektów przy zaangażowaniu ponad 1 mln USD ze środków PAFW. W latach 2005–2008 (IV i V edycja) dofinansowano łącznie 109 projektów w konkursach ogólnopolskich, a 1547 dotacji przyznano za pośrednictwem sieci 52 Lokalnych Organizacji Grantowych (LOG), które ogłaszały konkursy grantowe na obszarze od kilku gmin do kilku powiatów.

W ramach dobiegającej końca szóstej edycji programu, realizowanej od 2008 roku, dofinansowano 1289 projektów, spośród ponad 3020 złożonych wniosków. Ich tematyka dotyczyła głównie wzmacniania współpracy i aktywności lokalnej społeczności, tworzenia nowych możliwości rozwoju osobistego i spędzania wolnego czasu, a także wspierania atrakcyjności regionu. Wspólnym mianownikiem dofinansowanych projektów była lokalna aktywność, dzięki której mieszkańcy nabywali nowe umiejętności, uczyli się lepiej samoorganizować, reagować na nowe problemy, działać w roli wolontariuszy. Dotacje otrzymywały organizacje pozarządowe, a także grupy nieformalne, w imieniu których wnioski mogły składać organizacje oraz lokalne instytucje publiczne (szkoły, domy kultury, biblioteki, kluby sportowe).

Doświadczenia programu zostały wykorzystane w uruchomionym w 2009 roku przedsięwzięciu „Lokalne Partnerstwa PAFW", w którym beneficjenci różnych programów Fundacji tworzą koalicje, mające na celu realizację ważnych dla lokalnych społeczności projektów społecznych.

W roku 2010 rozpoczęła się siódma edycja programu „Działaj Lokalnie". Do sieci LOG, liczącej obecnie 52 organizacje, dołączyły nowe z województw: dolnośląskiego, opolskiego, podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego, które ogłosiły na terenach swojego działania lokalne konkursy grantowe.

W ramach programu PAFW po raz kolejny wsparła konkurs o tytuł „Dobroczyńcy Roku" i objęła patronat nad kategorią „Lokalny wymiar społecznego zaangażowania firmy", promującą aktywność społeczną firm tam, gdzie działają Lokalne Organizacje Grantowe.

→ dotacja PAFW wyniosła

6.394.161 USD,
w tym 995.324 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

→ więcej informacji:
www.dzialajlokalnie.pl

WSPIERANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

→ Celem programu jest zapewnianie organizacjom pozarządowym i liderom społecznym w Polsce, szczególnie z małych miast i wsi, wsparcia instytucjonalnego poprzez dostęp do informacji, poradnictwa i szkoleń. Chodzi o poprawę warunków funkcjonowania organizacji i podniesienie jakości zarządzania nimi, a przez to o bardziej efektywne działanie i skuteczną realizację projektów społecznych.

Program składa się z trzech równoległych ścieżek. Pierwsza z nich – „Towarzystwo Wzajemnej Informacji" (TWI) – ma na celu poszerzanie zasobów systemu informacji dla organizacji pozarządowych, takich jak: Portal Organizacji Pozarządowych „ngo.pl", Informatorium z Infolinią 0-801-646-719, badania i publikacje, bezpłatne broszury „Warto Wiedzieć Więcej – 3W*" oraz dwumiesięcznik „gazeta.ngo.pl". To także dofinansowanie kwartalnika „Trzeci Sektor" wydawanego przez Instytut Spraw Publicznych.

Druga ścieżka – w latach 2001–2008 realizowana pod nazwą „Zarządzanie Finansami w Organizacjach Pozarządowych FIM@NGO" – to szkolenia, poradnictwo i publikacje dla osób odpowiedzialnych za zarządzanie finansami w organizacjach pozarządowych, w większości spoza dużych aglomeracji miejskich. W minionym roku w tego typu szkoleniach wzięły udział 184 osoby, reprezentujące 142 organizacje pozarządowe z całej Polski.

Z kolei poprzez ścieżkę „EURO-NGO+" prowadzone były działania informacyjne i rzecznicze oraz wsparcie eksperckie dla organizacji pozarządowych, mające na celu zwiększenie przez te organizacje absorpcji środków Unii Europejskiej. Stanowiły one kontynuację programu „EURO-NGO", którego realizatorami w latach 2003–2006 były sieć SPLOT oraz Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych. W efekcie stworzono ogólnodostępny system informowania i doradztwa w zakresie zasad i mechanizmów funkcjonowania funduszy unijnych, obsługiwanego przez przeszkolonych Specjalistów „EURO-NGO".

→ dotacja PAFW wyniosła

- ścieżka „TWI":
  1.655.839 USD,
  w tym 86.760 USD w 2009 roku.
- ścieżka „FIM@NGO":
  842.613 USD,
  w tym 199.540 USD w 2009 roku.
- ścieżka „EURO-NGO+":
  1.460.138 USD,
  w tym 128.914 USD w 2009 roku.

→ realizatorzy programu:

- ścieżka „TWI": Stowarzyszenie Klon/Jawor
- ścieżka „FIM@NGO": Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
- ścieżka „EURO-NGO+": Stowarzyszenie Klon/Jawor, Federacja Organizacji Pozarządowych Centrum Szpitalna, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych

→ więcej informacji:
www.ngo.pl, www.frso.pl, www.eu.ngo.pl

LIDERZY PAFW

→ Celem programu, realizowanego z zaangażowaniem Stowarzyszenia Szkoła Liderów, jest wsparcie rozwoju umiejętności i kwalifikacji osób podejmujących działania na rzecz swoich społeczności, głównie poprzez wykorzystanie nowatorskiej w trzecim sektorze metody tutoringu, polegającej na stałej współpracy lokalnego lidera z doświadczonym tutorem. Program jest skierowany do aktywnych uczestników lokalnych projektów finansowanych w ramach różnych programów Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, a zwłaszcza: „Działaj Lokalnie", „Równać Szanse", „English Teaching", „Przemiany w Regionie (RITA)", „Wieś Aktywna: budowa społeczeństwa informacyjnego (e-VITA)", „Dla Dzieci" oraz „Obywatel i Prawo".

Liderzy mają również możliwość uzyskania małych dotacji w ramach Funduszu Rozwojowego na własne projekty oraz staże edukacyjne w doświadczonych organizacjach

pozarządowych, a także na uzyskanie wsparcia ekspertów z różnych dziedzin. Dotychczas łącznie przyznano 143 małe granty na projekty służące podnoszeniu kompetencji liderskich, w tym 28 w minionym roku.

Zasadnicza część programu to cykl szkoleń dostosowany do potrzeb oraz priorytetów ich uczestników. Uwzględnia on następujące zagadnienia: budowanie zespołu, zarządzanie projektem, kierowanie organizacją, planowanie strategiczne, komunikacja interpersonalna, angażowanie otoczenia i budowanie partnerstwa lokalnego. Nabyte podczas udziału w programie umiejętności mają pomóc jego uczestnikom w realizacji podejmowanych lub wspieranych przez nich przedsięwzięć społecznych.

Absolwenci programu „Liderzy PAFW" wymieniają się doświadczeniem i wiedzą z działań na rzecz swoich społeczności lokalnych w ramach inicjatywy „Alumni", co wpływa na jakość prowadzonych przez nich przedsięwzięć. Służą temu m.in. spotkania absolwentów oraz elektroniczny newsletter programu. Dzięki współpracy z Ambasadą USA w Warszawie, grupy liderów i ich tutorów wyjechały na dwie wizyty studyjne do USA (w 2008 i w 2009 roku), gdzie uczestniczyły w spotkaniach z władzami lokalnymi oraz zapoznały się z działalnością miejscowych organizacji pozarządowych.

Efekty dotychczasowych pięciu edycji programu to podniesienie kwalifikacji 290 liderów lokalnych z całej Polski oraz powstanie ich aktywnej ogólnopolskiej sieci, a także wykształcenie blisko 50 specjalistów w zakresie stosowania metody tutoringu.

Szósta edycja programu rozpoczęła się w grudniu 2009 roku i potrwa do czerwca 2011 roku.

→ dotacja PAFW wyniosła

1.506.735 USD,
w tym 261.608 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Stowarzyszenie Szkoła Liderów

→ więcej informacji:
www.liderzy.pl

WORK IN POLAND

→ Celem przedsięwzięcia, opartego na doświadczeniach realizowanego w latach 2001–2006 programu „Bezrobocie – co robić", jest wzmocnienie kompetencji i sprawności organizacji pozarządowych w zakresie świadczenia usług dla rynku pracy.

W latach 2007–2009 program składał się z kilku wzajemnie powiązanych segmentów: badań i analiz, działań edukacyjno-informacyjnych skierowanych do organizacji pozarządowych, a także grantów finansujących projekty lokalnych działań na rynku pracy realizowanych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjnych.

W ramach pierwszego segmentu opracowano trzy publikacje: „Współczesne procesy migracyjne w Polsce a aktywność organizacji pozarządowych w obszarach powiązanych z rynkiem pracy", „Nowe technologie w organizacjach pozarządowych" oraz 4 studia przypadków (case study) zawierające przykłady wykorzystania metod i narzędzi ICT w działaniach na rynku pracy, z uwzględnieniem doświadczeń zagranicznych.

Realizacja programu objęła także działania informacyjne (m.in. portal www.bezrobocie.org.pl, będący platformą prezentacji efektów programu) i edukacyjne skierowane do organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych oraz ich samorzą-

→ dotacja PAFW wyniosła

772.352 USD,
w tym 132.222 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych

→ więcej informacji:
www.bezrobocie.org.pl

dowych partnerów (10 seminariów z udziałem blisko 500 osób i cykl szkoleń dla przedstawicieli 30 organizacji). Pięć organizacji uczestniczących w szkoleniach otrzymało dofinansowanie w ramach konkursu grantowego na projekty poświęcone tematyce migracji oraz wykorzystujące nowoczesne technologie informacyjne z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy. Dziesięć innych organizacji otrzymało wsparcie doradcze.

Celem bieżącej edycji (2009–2010), będącej jednocześnie podsumowaniem zaangażowania PAFW w obszarze rynku pracy, jest upowszechnianie doświadczeń programu, zwłaszcza w zakresie metodologii outplacementu, głównie poprzez działania informacyjno-promocyjne adresowane do blisko 1500 przedstawicieli organizacji pozarządowych, małego biznesu oraz publicznych służb zatrudnienia. Obecna edycja składa się z cyklu seminariów poświęconych outplacementowi, których głównym elementem jest dyskusja na temat opracowania powiatowych strategii rozwiązywania problemów społecznych – strategii zatrudnienia. Dokonana została analiza i ocena wybranych lokalnych strategii zatrudnienia pod kątem włączania w ich realizację organizacji pozarządowych. Oferta programu to także szkolenia dla organizacji pozarządowych prowadzone metodą „distance learning", poświęcone przygotowywaniu projektów z wykorzystaniem metody outplacementu i pozyskiwania środków na ich realizację. Do udziału w szkoleniach zostało zaproszonych 40 organizacji z całego kraju; niektóre z nich skorzystają również ze wsparcia doradczego.

WIEŚ AKTYWNA: BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO (e-VITA)

→ Przedsięwzięcie wyrasta z doświadczeń programu „Wieś Aktywna (VITA)", realizowanego w latach 2001–2003. Jego cel to promocja wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju lokalnym. Program jest adresowany do społeczności wsi i małych miast – w szczególności do samorządów lokalnych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i młodzieży.

Program pilotażowy „e-VITA" realizowany był w latach 2004–2005 w sześciu gminach wybranych w drodze konkursu: Białogardzie, Cekcynie, Małym Płocku, Reczu, Stoszowicach i Zelowie. W gminach tych zaplanowano i zbudowano infrastrukturę teleinformatyczną dla 41 instytucji samorządu lokalnego, którym zapewniono szerokopasmowy, publiczny dostęp do Internetu (m.in. w szkołach, bibliotekach, urzędach gmin i gminnych centrach informacji). Oferta programu zawierała także szkolenia, doradztwo oraz granty na realizację lokalnych projektów wykorzystania ICT. Jego uczestnicy zwiększyli swoje umiejętności wykorzystania komputerów i Internetu w poszukiwaniu pracy, rozwoju przedsiębiorstw oraz w realizacji różnych projektów społecznych. Samorządy uzyskały wiedzę pomocną przy opracowywaniu projektów finansowanych z funduszy unijnych.

Realizacja pilotażowej edycji programu pozwoliła PAFW oraz Fundacji Wspomagania Wsi opracować i zweryfiko-

Rozwój społeczności lokalnych

wać dostosowaną do polskich realiów metodę informatyzacji („Metoda e-VITA"). Zakłada ona kompleksowe działania prowadzące do wykorzystania technik informacyjnych w rozwoju lokalnych społeczności. Uwzględnia czynniki techniczne, ekonomiczne i społeczne. Może być wdrażana z pomocą krajowych oraz zagranicznych źródeł finansowania, w tym z Unii Europejskiej. Pozwala aktywizować lokalne społeczności wokół rozwiązywania własnych problemów, zaspokajania potrzeb i podejmowania nowych wyzwań z wykorzystaniem technologii informacyjnych.

Druga edycja programu zakończyła się we wrześniu 2008 roku. Na konkurs grantowy dla partnerstw lokalnych, składających się z samorządów, organizacji pozarządowych i innych instytucji, złożyło wnioski 66 partnerstw, a 13 z nich zaproszono do programu (8 nowych i 5 uczestniczących w działaniach pilotażowych). W efekcie powstało 11 gminnych, niekomercyjnych sieci komputerowych, dzięki którym dostęp do Internetu uzyskali mieszkańcy 60 wsi. W 11 miejscowościach powstały publiczne punkty dostępu do Internetu. 1360 mieszkańców z 12 gmin zdobyło wiedzę dotyczącą korzystania z komputera i Internetu. 500 osób uczestniczyło w szkoleniach z zakresu tworzenia projektów internetowych. Zrealizowano szereg inicjatyw, m.in. gminne strony społeczne i edukacyjne. Opracowano strategie informatyzacji dla 13 gmin.

Trzecia runda programu, rozpoczęta w 2009 roku, ma na celu przede wszystkim wsparcie ponadgminnych partnerstw w efektywnym wykorzystaniu funduszy europejskich przeznaczonych na budowę sieci dostępu do Internetu na terenach wiejskich. Równocześnie kontynuowane są działania edukacyjne pokazujące możliwości Internetu i narzędzi ICT w pobudzaniu społecznej i gospodarczej aktywności mieszkańców małych miast i wsi. W wyniku otwartego, ogólnopolskiego naboru do udziału w programie zakwalifikowanych zostało pięć partnerstw, które wykorzystując „Metodę e-VITA" realizują międzygminne projekty budowania społeczeństwa informacyjnego. Wspólne przedsięwzięcia obejmują – oprócz budowy infrastruktury – szkolenia dla pracowników gminnych instytucji oraz mieszkańców w zakresie wykorzystania technologii informacyjnych, a także rozwój usług i zasobów dostępnych dla mieszkańców. Ponadto, we współpracy z Urzędem Komunikacji Elektronicznej, w minionym roku zostały wydane poradniki dla samorządów lokalnych na temat budowy sieci szerokopasmowych na terenach wiejskich.

→ dotacja PAFW wyniosła

1.507.324 USD,
w tym 207.190 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Fundacja Wspomagania Wsi

→ więcej informacji:
www.witrynawiejska.org.pl

KONKURS „PRO PUBLICO BONO”

→ Celem konkursu, organizowanego pod auspicjami Rzecznika Praw Obywatelskich, jest wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez coroczne wyłanianie i promocję najbardziej wartościowych działań organizacji pozarządowych – w skali kraju, regionu, a zwłaszcza lokalnej społeczności. Są one realizowane w zakresie edukacji, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i charytatywnej, rozwoju środowiska i regionu, a także dyplomacji społecznej i integracji europejskiej. W Kapitule Konkursu, której przewodniczy prof. Andrzej Zoll, zasiadają znane osobistości oraz laureaci głównych nagród poprzedniej edycji. Pierwszym honorowym przewodniczącym był Jan Nowak-Jeziorański†.

Konkurs na Najlepszą Inicjatywę Obywatelską „Pro Publico Bono” został zainicjowany w 1999 roku przez Premiera Jerzego Buzka. Od 2000 roku Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności jest fundatorem nagród konkursowych.

Kapituła przy ocenie zgłaszanej inicjatywy bierze pod uwagę jej społeczne znaczenie, innowacyjność, wpływ na rozwój i konkurencyjność miejscowości, efektywność oraz przejrzystość wykorzystania środków społecznych. Ponadto Kapituła uwzględnia stabilność instytucjonalną danej organizacji, przestrzeganie etycznych metod w działaniu, a także jakość współpracy z administracją publiczną oraz innymi instytucjami. Wyróżnione organizacje otrzymują nagrody pieniężne, które najczęściej służą kontynuacji podejmowanych przedsięwzięć.

W roku 2009 w Konkursie przyznano Nagrodę Dwudziestolecia Odrodzenia Niepodległej Polski „Pro Publico Bono”. Laureatami Nagrody zostali ex aequo: Fundacja Ośrodka KARTA, Fundacja Pomocy Wzajemnej BARKA oraz Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, której założycielem był profesor Jerzy Regulski, współtwórca reformy samorządowej w Polsce.

W ramach programu przyznawana jest także jedna z nagród Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich – Nagroda im. Bolesława Wierzbiańskiego dla redakcji lokalnych tytułów prasowych. W 2009 roku nagrodę otrzymała redakcja tygodnika „Głos Wągrowiecki”.

→ dotacja PAFW wyniosła

1.919.739 USD,
w tym 239.582 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Fundacja Przestrzeni Obywatelskiej „Pro Publico Bono”

→ więcej informacji:
www.propublicobono.pl

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

→ Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności jest partnerem Fundacji Billa i Melindy Gates w przedsięwzięciu, które ma ułatwić polskim bibliotekom publicznym dostęp do komputerów, Internetu i szkoleń. Program jest prowadzony w ramach szerszej inicjatywy „Global Libraries”; w wybranych krajach Fundacja Gatesów tworzy partnerstwa w celu zapewnienia obywatelom bezpłatnego dostępu do technologii informacyjnych i komunikacyjnych poprzez sieć bibliotek publicznych. Program jest realizowany przez utworzoną w 2008 roku przez PAFW Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI).

Program Rozwoju Bibliotek jest skierowany w Polsce do bibliotek wraz z ich filiami w gminach wiejskich, wiejsko-miejskich oraz w miastach do 20 tysięcy mieszkańców. Jego główny cel to pomoc bibliotekom w przeobrażaniu się w nowoczesne, wielofunkcyjne centra informacyjne, kulturalne i edukacyjne, animujące także aktywność obywatelską. Idzie o umożliwienie różnym grupom społecznym spełniania ich potrzeb i aspiracji poprzez upowszechnianie nowoczesnych narzędzi zdobywania wiedzy i informacji. Dzięki wsparciu, jakie otrzyma blisko 3350 placówek bibliotecznych z ponad tysiąca gmin, dziesiątki tysięcy mieszkańców wsi i małych miast uzyskają dostęp do nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a tym samym będą mieć szansę na poprawę jakości swojego życia. Istotną częścią Programu Rozwoju Bibliotek jest wzmacnianie kompetencji i pre-

stiżu zawodowego bibliotekarzy, m.in. poprzez zakrojone na szeroką skalę szkolenia.

W 2008 roku realizowana była faza planistyczna, mająca na celu opracowanie szczegółowego planu pomocy polskim bibliotekom w zapewnieniu im sprzętu komputerowego i oprogramowania, a także szkoleń dla bibliotekarzy i użytkowników bibliotek. Podpisane zostało także Porozumienie o Współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które równolegle prowadzi długofalowy program „Biblioteka+". Cele obydwu przedsięwzięć są zbieżne, stąd intencją PAFW oraz Ministerstwa było tak kształtować oba programy, aby się mogły wzajemnie wzmacniać i uzupełniać.

W 2009 roku została podpisana umowa pomiędzy Fundacją Gatesów a PAFW i rozpoczęła się faza realizacyjna Programu Rozwoju Bibliotek. O przyjęcie do programu starały się aż 2884 placówki biblioteczne z całej Polski. Do pierwszej rundy zakwalifikowano 64% chętnych – łącznie 1865 placówek, w tym 610 bibliotek gminnych i 1255 filii (drugi nabór jest planowany na początek roku 2011). Uczestnicy programu otrzymają wsparcie merytoryczne poprzez szkolenia (m.in. warsztaty planowania pracy biblioteki, szkolenia informatyczne i profilowane) oraz wsparcie technologiczne w postaci nowoczesnego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem. Podejmowane są również działania mające na celu wzmocnienie systemu bibliotecznego, poprzez m.in. współpracę z Biblioteką Narodową, bibliotekami wojewódzkimi czy organizacjami pozarządowymi. Ponadto prowadzona jest kampania promocyjna pod hasłem „Spotkajmy się w bibliotece". Istotnym źródłem informacji, zasobów i promocji programu jest portal www.biblioteki.org.

W 2009 roku Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz Grupa Telekomunikacja Polska S.A. zawarły porozumienie w sprawie informatyzacji polskich bibliotek. Na mocy porozumienia Grupa TP oferuje wszystkim bibliotekom publicznym w Polsce przez trzy lata bezpłatne podłączenie do Internetu w technologii kablowej bądź w systemie bezprzewodowym o najwyższej możliwej przepływności łącza w danej lokalizacji, a także zwolnienie z opłat abonamentowych.

W ramach programu utworzono Krajowe Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Bibliotek, w skład którego wchodzi ponad stu przedstawicieli świata nauki, sztuki, gospodarki, mediów, polityki oraz sektora pozarządowego. Ponadto FRSI zawarła już 15 Partnerstw Regionalnych z władzami wojewódzkimi; oprócz samorządów uczestniczą w nich inne instytucje, takie jak: uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe czy gospodarcze. Celem Partnerstw jest promocja idei modernizacji bibliotek publicznych w małych miejscowościach i wspieranie inicjatyw, które służą transformacji placówek bibliotecznych w prężne ośrodki życia lokalnego.

Zaplanowany na pięć lat Program Rozwoju Bibliotek jest głównie finansowany z grantu w wysokości 28 mln USD, przekazanego Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności przez Fundację Billa i Melindy Gates. Firma Microsoft przekaże bezpłatnie bibliotekom oprogramowanie o łącznej wartości 5 mln USD.

→ dotacja PAFW wyniosła
250.243 USD,
w tym 111.510 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (FRSI)

→ więcej informacji:
www.biblioteki.org

LOKALNE PARTNERSTWA PAFW

→ Celem przedsięwzięcia jest inicjowanie współpracy między uczestnikami różnych programów PAFW na rzecz tworzenia partnerstw mających realizować projekty ważne dla lokalnych społeczności. Motyw przewodni podejmowanych działań stanowi dobro wspólne.

Dzięki różnorodnej ofercie programowej PAFW w wielu gminach w Polsce przeprowadzono projekty, w ramach których zdobyto doświadczenia i wypracowano zasoby stwarzające szansę na wyzwolenie dodatkowej energii obywatelskiej, wzmacniającej kapitał społeczny. Program „Lokalne Partnerstwa PAFW" stwarza beneficjentom takich projektów możliwość podejmowania koalicyjnych przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał społeczny w działaniach na rzecz dobra wspólnego.

W pilotażowej edycji programu, w 34 gminach, w których realizowane były różne programy PAFW (m.in. „Działaj Lokalnie", „Liderzy PAFW", „English Teaching", „Równać Szanse", „Szkoła Ucząca Się", „Wolontariat Studencki", „Dla Dzieci", „Obywatel i Prawo", „Przemiany w Regionie"), powstały partnerstwa składające się z samorządów, organizacji pozarządowych, firm czy mediów; ich liderem była Lokalna Organizacja Grantowa uczestnicząca w programie „Działaj Lokalnie". Komisja konkursowa przyznała dotacje inicjatywom zgłoszonym przez 8 partnerstw. Inicjatywy te były realizowane w 2009 roku w 16 gminach różnych regionów Polski. Pilotażowa edycja programu pokazała, że praca na rzecz dobra wspólnego, to bardzo dobry sposób na zaangażowanie różnych partnerów lokalnych i aktywizację społeczną. Świadczą o tym efekty projektów, m.in. zmiana regulacji prawnych w celu zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza w Żywcu, powstanie pierwszego młodzieżowego radia internetowego w Nidzicy, stworzenie mobilnej przestrzeni partycypacji obywatelskiej w Pelplinie i Gniewie czy oczyszczenie kilkunastu kilometrów rzeki Strwiąż przez wolontariuszy bieszczadzkich.

Doświadczenia zebrane podczas realizacji inicjatyw lokalnych partnerstw posłużyły za podstawę do opracowania nowej metody animacji społeczności lokalnych

przez ekspertów Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia" (współtworzonej w 2009 roku przez PAFW), która następnie została zaprezentowana w publikacji „Jak budować dobro wspólne", wydanej przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce.

W drugiej edycji programu, rozpoczętej w 2010 roku, bierze udział 7 partnerstw, które na terenie 11 gmin będą realizować projekty mające na celu budowę dobra wspólnego w lokalnych społecznościach. Tematyka ich działań jest zróżnicowana – od integracji społeczności wokół turystyki, poprzez zbieranie i promowanie przykładów społecznej aktywności, do zmian w przestrzeni publicznej. W obecnej edycji przyznane zostały także dotacje na wspieranie przedsięwzięć realizowanych w pierwszej edycji.

→ dotacja PAFW wyniosła

548.603 USD,
w tym 364.325 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

→ więcej informacji:
www.lokalnepartnerstwa.org.pl

OBYWATEL I PRAWO

→ Celem programu, rozpoczętego w 2002 roku, jest wspomaganie rozwoju różnych społecznych form poradnictwa obywatelskiego i prawnego poprzez wspieranie organizacji pozarządowych udzielających bezpłatnych, specjalistycznych informacji prawnych i porad, a także aktywizację obywateli w korzystaniu ze swoich praw w sferze publicznej.

Program przede wszystkim zapewnia pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, a jednocześnie rozwija debatę publiczną na temat reformy systemu dostępu do pomocy prawnej.

W czterech edycjach programu, poprzez konkursy grantowe, dofinansowano 91 projektów, z czego większość to przedsięwzięcia realizowane przez organizacje pozarządowe z małych miejscowości. Projekty te pozwoliły na udzielenie ponad 120 tysięcy porad prawnych, głównie osobom z grup społecznie marginalizowanych, takich jak: ofiary przemocy, mniejszości etniczne, rodziny zaginionych, chorzy. Ponadto w ramach projektów tworzone były nowe punkty poradnictwa prawnego i obywatelskiego, wydawane publikacje, organizowane szkolenia i konferencje. Łącznie na realizację konkursów grantowych PAFW przeznaczyła 1.359.688 USD.

Od drugiej edycji programu jego działaniom patronuje Rada Ekspertów złożona z autorytetów środowisk prawnych. Zadaniem Rady jest wypracowywanie rekomendacji odnośnie rozwiązań ułatwiających obywatelom dostęp do pomocy prawnej. Ponadto Rada zleca projekty pilotażowe dotyczące problemów o charakterze systemowym, np. litygacja strategiczna w zakresie wybranej kwestii związanej z dostępem obywateli do pomocy prawnej, efektywne metody opracowywania i dystrybucji informatorów prawnych dla obywateli, upowszechnienie mediacji cywilnej jako alternatywnego sposobu rozwiązywania sporów, współpraca organizacji pozarządowych z korporacjami prawniczymi na rzecz zwiększania dostępu najuboższych do pomocy prawnej. Rada daje impuls do debaty publicznej poprzez organizację otwartych seminariów z udziałem przedstawicieli środowisk prawnych i mediów; dyskutowano między innymi na temat problemów ograniczonego dostępu do zawodów prawniczych, ograniczeń w dostępie obywateli do bezpłatnej pomocy prawnej oraz wyzwań stojących przed wymiarem sprawiedliwości. Efekty działań Rady Ekspertów były upowszechniane wśród pozarządowych organizacji poradniczych, w środowisku prawników, a także wśród decydentów i administracji wymiaru sprawiedliwości. W rezultacie prac Rady powstały m.in. wortal www.mediacjajestemza.pl promujący mediację cywilną oraz Centrum Pro Bono, za pośrednictwem którego organizacje pozarządowe mogą uzyskać bezpłatną pomoc prawną ze strony renomowanych kancelarii prawniczych.

W ramach czwartej edycji programu powstało Forum „Aktywny Obywatel" – niezależne ciało opiniotwórcze, które zajmuje się badaniami nad barierami ograniczającymi frekwencję wyborczą oraz wypracowaniem i upowszechnianiem rekomendacji na rzecz poprawy aktywności wyborczej obywateli. Forum skupia osoby zaangażowane w inicjatywy zwiększenia partycypacji wyborców, zarówno ekspertów (socjologów, psychologów, politologów i konstytucjonalistów), jak i liderów organizacji pozarządowych oraz dziennikarzy.

Nowością piątej edycji, rozpoczętej w 2009 roku, było rozszerzenie prac Forum „Aktywny Obywatel" o tematykę „e-demokracji" i „e-partycypacji", czyli angażowania obywateli do udziału w debacie publicznej oraz wyrażania woli z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacji i komunikacji. Natomiast w konkursie grantowym przyznano wsparcie finansowe dla 26 projektów organizacji pozarządowych oferujących bezpłatne porady prawne i obywatelskie, w tym dwa duże granty infrastrukturalne, wspomagające jakość działań sieci poradniczych Uniwersyteckich Poradni Prawnych oraz Biur Porad Obywatelskich. Patronat medialny nad programem sprawuje obecnie dziennik „Gazeta Prawna".

→ dotacja PAFW wyniosła

2.289.223 USD,
w tym 408.110 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Instytut Spraw Publicznych

→ więcej informacji:
www.isp.org.pl

Dzielenie się polskim doświadczeniem w zakresie transformacji

> STYPENDIA IM. LANE`A KIRKLANDA

> PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)

STYPENDIA IM. LANE'A KIRKLANDA

→ Realizowany od 2000 roku program ma na celu przekazywanie polskich doświadczeń w zakresie transformacji ustrojowej przedstawicielom krajów Europy Środkowej i Wschodniej, Azji Środkowej i Kaukazu poprzez dwusemestralne studia uzupełniające na polskich uczelniach. Aktualnie program jest adresowany do kandydatów z Ukrainy, Rosji, Białorusi, a także Mołdowy, Gruzji, Armenii, Azerbejdżanu, Kazachstanu i Kirgistanu. W ramach indywidualnych programów nauki stypendyści Kirklanda studiują m.in. wybrane aspekty ekonomii i zarządzania, administracji publicznej i biznesu, prawa, nauk społecznych czy politycznych.

Stypendium rozpoczyna się kursem przygotowawczym, którego celem jest przekazanie i usystematyzowanie wiedzy z zakresu historii, sytuacji politycznej i społecznej Polski. Następnie stypendyści realizują swoje indywidualne programy na uczelniach Warszawy, Krakowa, Poznania, Wrocławia i Lublina, przygotowując pod kierunkiem opiekunów naukowych prace semestralne i dyplomowe. Organizowane są zjazdy integracyjno-merytoryczne, a także staże w instytucjach państwowych (m.in. w Sądzie Najwyższym, Narodowym Banku Polskim i urzędach marszałkowskich) oraz prywatnych. Dodatkowym elementem programu merytorycznego, wprowadzonym w roku akademickim 2009/10, są zajęcia z zakresu animacji liderów i indywidualnego rozwoju.

W latach 2000–2009 program ukończyło 367 stypendystów, w tym z Ukrainy 188 osób, z Białorusi – 96 osób, Rosji (Obwodu Kaliningardzkiego) – 16 osób, Litwy – 12, Słowacji – 10, Mołdowy – 7, Gruzji – 23, Armenii – 8, Azerbejdżanu – 1 i Kazachstanu – 6. Od roku akademickiego 2009/10 w programie uczestniczą także stypendyści z Kirgistanu. Większość stypendystów studiowało ekonomię i zarządzanie – 111 osób, prawo – 53 osoby, administrację publiczną – 52 osoby i nauki polityczne – 49 osób. Najliczniejszą grupę zawodową stanowili pracownicy wyższych uczelni (146 osób) oraz urzędnicy i eksperci (69 osób).

Po zakończeniu programu kontakt z absolwentami utrzymywany jest regularnie dzięki biuletynowi, zjazdom absolwentów oraz poprzez stronę internetową www.kirkland.edu.pl. Byli stypendyści korzystają ze wsparcia Koordynatora Projektów Poststypendialnych, którego rolą jest pomoc w utrzymywaniu kontaktu pomiędzy absolwentami i Polską, a także inspirowanie ich do podejmowania wspólnych przedsięwzięć.

W roku akademickim 2009/10 w Programie Kirklanda uczestniczyło 51 stypendystów z 9 krajów: Ukrainy – 21 osób, Gruzji – 8, Białorusi – 7, Armenii – 4, Kazachstanu – 3, a z Rosji, Mołdowy, Azerbejdżanu i Kirgistanu – po 2 osoby.

→ dotacja PAFW wyniosła

6.438.292 USD,
w tym 752.120 USD w 2009 roku.

→ realizator programu:
Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta

→ więcej informacji:
www.kirkland.edu.pl

PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)

→ Rozpoczęty w 2000 roku program jest adresowany do organizacji pozarządowych oraz instytucji edukacyjnych, które chcą dzielić się polskimi doświadczeniami w zakresie przemian społeczno-gospodarczych z partnerami w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, Azji Środkowej i Kaukazu.

W ramach programu, poprzez otwarte konkursy grantowe dla polskich organizacji pozarządowych, przyznawane są dotacje na projekty mające na celu przekazywanie polskich doświadczeń, zwłaszcza w dziedzinie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, wzmacniania trzeciego sektora, przekształceń w samorządzie terytorialnym, reformy edukacji oraz funkcjonowania wolnych mediów. Dotacje są przyznawane także na nawiązywanie i rozwijanie współpracy na szczeblu lokalnym z partnerami z krajów objętych programem. Łącznie od rozpoczęcia programu dofinansowano 632 projekty.

Ponadto polskim organizacjom pozarządowym i szkołom oferowane są szkolenia oraz wsparcie eksperckie, a także pomoc w ustanawianiu kontaktów i rozwoju współpracy z zagranicą. Wymianie informacji między organizacjami i liderami społecznymi służy m.in. portal społecznościowy www.civicportal.org. Corocznie w ramach programu wspierana jest jedna z inicjatyw Międzynarodowego Forum Ekonomicznego w Krynicy.

Istotną częścią programu są realizowane od 2004 roku wizyty studyjne w Polsce („Study Tours to Poland" – STP). Ich celem jest przybliżanie realiów Polski oraz Unii Europejskiej aktywnym obywatelom z krajów Europy Wschodniej, przede wszystkim liderom studenckim z Białorusi, Rosji i Ukrainy oraz młodym profesjonalistom z tych i innych krajów regionu. Zagraniczni goście spotykają się w Polsce z przedstawicielami życia społecznego, środowisk akademickich, biznesu, poznają działalność organizacji pozarządowych, samorządów lokalnych, a także nawiązują inne wartościowe kontakty.

Łącznie w latach 2004–2009 w różnego typu wizytach studyjnych, których gospodarzami były polskie organizacje pozarządowe, uczestniczyło prawie 3200 osób, w tym 1357 studentów i 1805 profesjonalistów reprezentujących różne środowiska.

→ dotacja PAFW wyniosła

9.423.197 USD,
w tym 785.458 USD w 2009 roku.

→ realizatorzy programu:

- „RITA" – Fundacja Edukacja dla Demokracji
- „Study Tours to Poland" – Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego

→ więcej informacji:
www.rita.edudemo.org.pl, www.studytours.pl

LUDZIE, PROJEKTY, INICJATYWY

PROGRAM „ENGLISH TEACHING”
Nauczycielki języka angielskiego w USA – STR. 33

PROGRAM „RÓWNAĆ SZANSE”
Na dobry start – STR. 34

PROGRAM „PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI”
Akcja „Fenomenalia” – STR. 35

PROGRAM „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE”
„Salon przedsiębiorczości” gimnazjalistów z Łomży – STR. 36

PROGRAM „UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU”
„Dziadki dziatkom” – międzypokoleniowy projekt filmowy – STR. 37

PROGRAM „LOKALNE PARTNERSTWA PAFW”
Kampania społeczna „Dajmy czadu – Żywiec bez czadu” – STR. 39

PROGRAM STYPENDIALNY IM. LANE`A KIRKLANDA
Tetiana Semeniuk – stypendystka z wyróżnieniem – STR. 40

PROGRAM „PRZEMIANY W REGIONIE” (RITA)
Profesjonalna administracja, aktywni mieszkańcy – wsparcie rozwoju lokalnego w Gruzji – STR. 41

PROGRAM „ENGLISH TEACHING" (ET)

Nauczycielki języka angielskiego w USA

Wyjazd nauczycielek do USA był pilotażową inicjatywą w ramach programu „English Teaching", wpisującą się w cel programu, jakim jest doskonalenie kwalifikacji nauczycieli języka angielskiego z małych miejscowości. Uczestnictwo w kursie akademickim organizowanym przez Uniwersytet Gonzaga w Spokane w stanie Washington to nowa oferta w obecnej i kolejnej edycji „ET".

Nauczycielki, które zostały wyłonione w drodze zamkniętego konkursu, przez blisko trzy tygodnie uczestniczyły w kursie dla nauczających język angielski – „Teaching English to Speakers of Other Languages (TESOL) Summer Institute". Zdobyły wiedzę na temat nowoczesnych metod nauczania języka obcego, którą następnie wykorzystały w praktyce, obserwując oraz prowadząc zajęcia dla uczniów obozu językowego – imigrantów nieznających angielskiego. Po ukończeniu kursu polskie nauczycielki otrzymały certyfikat oraz kilka „kredytów" akademickich; punktów potwierdzających zaliczenie przedmiotu, uznawanych przez większość uczelni na świecie.

Ewa Smuk-Stratenwerth podzieliła się swoimi wrażeniami z wyjazdu: – W zajęciach TESOL Summer Institute 2009 uczestniczyło 18 osób w różnym wieku i z różnym doświadczeniem zawodowym, oprócz polskich uczestniczek w kursie brali udział nauczyciele z Kolumbii, Tajwanu, Chin, Algierii i USA. Zajęcia odbywały się codziennie, a popołudniami prowadziłyśmy lekcje dla młodzieży w ramach obozu językowego zorganizowanego przez Uniwersytet Gonzaga we współpracy ze szkołami w Spokane oraz biurem do spraw uchodźców World Relief.

Udział w Language Camp i możliwość pracy z dziećmi z rodzin uchodźców i imigrantów pani Ewa uznała za bardzo wartościowe doświadczenie. W grupie, którą opiekowała się polska nauczycielka, były dzieci w wieku 9–11 lat z kilkunastu krajów, m.in. Nepalu, Wietnamu, Laosu,

„Zdobyłam wiedzę na temat nauczania języka angielskiego. I chyba najważniejsze: dużo doświadczeń i dużo praktyki.

Ewa Smuk-Stratenwerth, nauczycielka

Birmy, Egiptu, Sudanu, Iraku, Tajwanu, Chin, Korei, Tajlandii, Kirgistanu, Rosji, Ukrainy i Kazachstanu. – Language Camp był również bardzo dobrą okazją do omówienia przebiegu zajęć i dyskusji na temat zaangażowania uczniów oraz zaplanowania następnych lekcji – relacjonuje pani Ewa. – Przede wszystkim wyniosłam dużo inspiracji, gdyż prowadzące wykłady nauczycielki były wzorem profesjonalizmu. Zdobyłam wiedzę na temat nauczania języka angielskiego. I chyba najważniejsze: dużo doświadczeń i dużo praktyki. Wiem już, jak ciekawie przygotować lekcję, jak uczyć i inspirować uczniów do odkrywania tego potężnego narzędzia komunikacji, jakim jest język obcy. Przekonałam się także, że „fluency", czyli biegłość w komunikowaniu się, jest dużo ważniejsza od „accuracy" – gramatycznej i stylistycznej poprawności.

Uczestniczki wyjazdu były bardzo zadowolone z udziału w programie „TESOL Summer Institute" i zgodziły się podzielić zdobytym doświadczeniem z innymi nauczycielami języka angielskiego. Przygotowały szczegółowy raport zawierający rekomendacje oraz garść praktycznych porad dla przyszłych uczestników tego typu wyjazdów studyjnych.

PROGRAM „RÓWNAĆ SZANSE"

Na dobry start

Od 2009 roku grupa 25 młodych ludzi z powiatu garwolińskiego aktywnie uczestniczy w programie „Równać Szanse", realizując projekt „Na dobry start", przygotowany przez Stowarzyszenie Rozwoju Gmin i Miast Powiatu Garwolińskiego. Celem inicjatywy jest wzmocnienie umiejętności społecznych młodzieży, takich jak praca w grupie, komunikacja interpersonalna oraz rozwijanie zainteresowań i pasji. – Projekt został przygotowany w oparciu o sugestie młodzieży, dzięki temu odpowiada na ich potrzeby i zainteresowania – podkreśla koordynator projektu Anna Piotrowska-Pyra. Udział w przedsięwzięciu ma dać jego uczestnikom satysfakcję z osiągniętych celów i zwiększyć wiarę we własne możliwości.

Uczestnicy projektu spotykają się w 4 grupach zadaniowych: dziennikarskiej, fotograficznej, plastycznej i wolontariackiej. W ramach każdej z grup odbywają się zajęcia, podczas których młodzież zdobywa wiedzę i potrzebne umiejętności z danej dziedziny. Co cztery miesiące uczestnicy zmieniają grupy tak, aby każdy z nich miał możliwość wzięcia udziału w nowych zajęciach. Projekt będzie realizowany do końca 2010 roku, ale efekty prac młodzieży z Garwolina są już godne odnotowania.

Młodzi dziennikarze redagują i wydają lokalną gazetę młodzieżową „Na dobry start", w której prezentują własną twórczość plastyczną i fotograficzną, piszą o swoich zainteresowaniach i o tym, co się aktualnie dzieje w lokalnej społeczności.

Adepci fotografii zorganizowali już dwie wystawy w Galerii „Kotłownia" w Centrum Sportu i Kultury w Garwolinie. Tematyka prac pierwszej wystawy była zróżnicowana – od artystycznych ujęć natury, detalu w makro, poprzez architekturę, do malowniczych pejzaży. Młodzi fo-

„Takie akcje są potrzebne, ponieważ my, młodzi, możemy dzięki nim zaprezentować naszą twórczość i działalność pozalekcyjną.

Monika Frelik, uczestniczka projektu

tografowie mieli okazję publicznie wypowiedzieć się na temat swojej twórczości. Fotograf Marek Świątkiewicz, który prowadzi z nimi zajęcia, podjął dyskusję z autorami zdjęć. Druga wystawa – „Kazimierz w obiektywie" – była efektem wspólnej wycieczki na plener fotograficzny do Kazimierza Dolnego nad Wisłą. Na otwarcie wystawy przyszło mnóstwo entuzjastów fotografii. Każdy mógł znaleźć coś dla siebie. W kuluarach toczyły się dyskusje na temat piękna Kazimierza, poprawności kadrów i innych walorów tych fotografii. – Takie akcje są potrzebne, ponieważ my, młodzi, możemy dzięki nim zaprezentować naszą twórczość i działalność pozalekcyjną – stwierdziła uczestniczka projektu Monika Frelik.

Grupa wolontariacka i plastyczna regularnie odwiedza dzieci w szpitalu w Garwolinie i uczestniczy w rozmaitych akcjach lokalnej społeczności.

Ukoronowaniem przedsięwzięcia będzie film edukacyjny „Na dobry start" nakręcony przez uczestników projektu.

PROGRAM „PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI"

Akcja „Fenomenalia"

„Fenomenalia" to akcja edukacyjna podjęta w 2009 roku w ramach programu „Wolontariat Studencki", której celem była popularyzacja wśród uczniów wiedzy z zakresu nauk ścisłych. Projekt, mający charakter pilotażu, realizowany był w pięciu szkołach województwa lubelskiego: w Sobieszczanach, Baranowie, Markuszowie, Babinie i Kiełczewicach. Działania miały formę mobilnego centrum nauki, wyposażonego w odpowiedni sprzęt dydaktyczny.

Zajęcia z chemii, fizyki, informatyki, ekologii oraz sportowe z uczniami szkół podstawowych

i gimnazjalnych prowadzili studenci–wolontariusze specjalizujący się w tych dziedzinach. Studenci byli również odpowiedzialni za przygotowanie autorskich scenariuszy lekcji, które obejmowały m.in. następujące zagadnienia: czy płyn do mycia naczyń może być niebezpieczną substancją chemiczną, z której powstaje wulkan, co zrobić, by w szkolnej sali nagle pojawiły się błyskawice oraz czy wyprawa na księżyc jest możliwa. Doświadczenia, z wykorzystaniem m.in. generatora Van Graaffa, kuli plazmowej oraz programów graficznych sprawiły, że uczniowie poczuli się jak w prawdziwych pracowniach laboratoryjnych. Ciekawym pomysłem były również wymagające aktywności fizycznej zajęcia animacyjne i sportowe.

Pokazy zaowocowały obszerną dokumentacją filmowo-fotograficzną, udało się także zachęcić wolontariuszy do realizowania projektów inspirowanych naukami ścisłymi. Akcja cieszyła się dużym zainteresowaniem uczniów i nauczycieli ze względu na jej wysoką atrakcyjność dydaktyczną.

Relacja z akcji została zaprezentowana na portalu społecznościowym www.inspiruj.pl.

PROGRAM „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SZKOLE”

„Salon przedsiębiorczości” gimnazjalistów z Łomży

Uczniowie Publicznego Gimnazjum w Łomży postanowili zorganizować przedsięwzięcie mające na celu ułatwienie im i ich rówieśnikom wyboru drogi zawodowej. Projekt, który nazwali „Salon Przedsiębiorczości”, powstał z myślą o pomocy rówieśnikom w procesie wkraczania na ścieżkę zawodową, poszerzenia zainteresowań i możliwości wyboru oraz zaznaczenia swojej obecności w życiu łomżyńskiego gimnazjum.

Pierwszym z zadań, z jakimi przyszło im się zmierzyć, było nawiązanie kontaktu z Mobilnym

Centrum Informacji Zawodowej, które pomogło im w zorganizowaniu wizyt w różnych miejscach pracy na terenie miasta. Kolejnym wyzwaniem było przygotowanie teczek zawodowych, stworzenie w szkole specjalistycznego stoiska z informacjami o zawodach oraz zaaranżowanie spotkania z reprezentantami różnych profesji.

Młodzieńczy zapał sprawił, że uczniowie nie zapomnieli o zapewnieniu wielu atrakcji, wśród których był pokaz „mody zawodów", rozmowy na tematy związane z dalszą edukacją oraz liczne konkursy, np. wykonywania wizażu oraz quizy na temat wyboru przyszłego zawodu. Gimnazjaliści z Łomży włożyli olbrzymie zaangażowanie i pracę w realizację pomysłu, ale końcowy efekt w postaci uczestnictwa w finale konkursu „Idea 2009", organizowanego w ramach programu „Przedsiębiorczość w Szkole", wynagrodził im ten trud i wysiłek.

Zarówno organizatorzy, jak i uczestnicy projektu wyszli z niego bogatsi o nową wiedzę i umiejętności, ale zyskali także coś bezcennego, czego niełatwo się nauczyć... Zyskali wiarę we własne siły.

PROGRAM „UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU"

„Dziadki dziatkom" – międzypokoleniowy projekt filmowy

W efekcie wspólnego projektu Radzyńskiego Stowarzyszenia „Stuk-Puk" i Radzyńskiej Filii Lubelskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku powstał film „Pamiętnik" oparty na wspomnieniach najstarszych mieszkańców Radzynia Podlaskiego. Seniorzy zabrali widzów w miejsca, w których kiedyś rozegrały się opowiadane przez nich historie: pierwsza miłość, wspólne wa-

gary, wakacyjne przygody. Młodzież zajęła się techniczną stroną projektu: utrwaliła przeprowadzane rozmowy na nośnikach audiowizualnych.

Na premierę filmu, która miała miejsce w grudniu 2009 roku, zostali zaproszeni wszyscy mieszkańcy Radzynia Podlaskiego i oczywiście wszyscy uczestnicy projektu. Mimo 16 stopni mrozu, śliskich dróg i zalegającego na chodnikach śniegu sala kinowa w przypałacowej Oranżerii wypełnia się mnóstwem chętnych.

„Pamiętnik" to osobiste wspomnienia ośmiorga starszych bohaterów – mieszkańców Radzynia Podlaskiego. Wspomnienia układają się w mozaikę, opowieść o malowniczym, drewnianym, wielokulturowym Radzyniu Podlaskim lat 30., 40. i 50. ubiegłego stulecia. Pomysł na ten międzypokoleniowy projekt filmowy narodził się podczas warsztatów dla 100 słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku, w których wzięli udział Dariusz Gałan, szef UTW w Radzyniu Podlaskim i Jakub Jakubowski, młody animator z Radzyńskiego Stowarzyszenia dla Kultury „Stuk-Puk". – Chcieliśmy pokazać Radzyń, jaki zachował się w pamięci najstarszych mieszkańców miasta. Chcieliśmy przekonać wszystkich, że ten nasz Radzyń nie jest tak bezbarwny i nieciekawy, jak się niektórym może wydawać – mówią młodzi twórcy filmu ze „Stuk - Puk". Prace nad filmem trwały cztery miesiące. Młodzież spotykała się ze słuchaczami UTW, nagrywała i spisywała wspomnienia. Toczyły się dyskusje nad scenariuszem filmu.

„Chcieliśmy pokazać Radzyń, jaki zachował się w pamięci najstarszych mieszkańców miasta.

Jakub Jakubowski, Radzyńskie Stowarzyszenie dla Kultury „Stuk-Puk"

Zanim mieszkańcy Radzynia obejrzeli film, w ich ręce trafiły pocztówki z wybranymi kadrami z filmu. Na jednej z pocztówek Jerzy Domański stoi u zbiegu ulic Warszawskiej i 11 Listopada, za nim pusty plac, na którym do niedawna znajdowal sie drewniany dom, w którym pan Jerzy mieszkał na stancji w czasach swojego gimnazjum. Na innej pocztówce Hanna Pietrzak na tle stawu w parku przy Pałacu Potockich. Ten staw w czasach dzieciństwa pani Hanny każdej zimy zamieniał się w miejskie lodowisko, na którym flirtowali młodzi.

Film wywołał burzę oklasków i ogromne wzruszenie wśród widzów, a na sali kinowej obok seniorów siedziały ich dzieci i wnukowie, którzy nie mogą pamiętać miasta, o jakim opowiada

film. Teraz będą mogli w swoich domach i na spotkaniach towarzyskich dyskutować o historii Radzynia i snuć pomysły na kontynuację przedsięwzięcia. Płyty CD z filmem trafiły do szkół, bibliotek i lokalnych instytucji.

PROGRAM „LOKALNE PARTNERSTWA PAFW"

Kampania społeczna „Dajmy czadu – Żywiec bez czadu"

Marzenie o czystym powietrzu w trzydziestotysięcznym Żywcu staje się coraz bardziej realne. Wszystko dzięki inicjatywie walki ze smogiem „Dajmy Czadu! – Żywiec bez czadu". – Za jego emisję odpowiadają sami mieszkańcy. Palą w piecach plastikowymi butelkami, śmieciami. Oszczędzają w ten sposób na zakupie opału – mówi Gabriela Gibas z Żywieckiej Fundacji Rozwoju, która zorganizowała akcję i otrzymała dofinansowanie w ramach programu Lokalne Partnerstwa PAFW.

Po Żywcu jeździ autobus z hasłem akcji, a w Internecie można obejrzeć reklamujący ją krótki film – smutna dziewczynka z misiem wychodzi z domu, gdy widzi, jak dorosły wrzuca do pieca plastikową butelkę, przechodnie noszą maski, mają je też dziewczynka i jej miś. Podobny przekaz ma graffiti z napisem „Kochasz dzieci – nie pal śmieci. Żywiec bez czadu", namalowane obok żywieckiego dworca podczas pierwszej konferencji prasowej.

Widać także efekty zorganizowanych w szkołach konkursów plastycznych i lekcji ekologii. Dzieci zaczęły dbać o to, aby rodzice nie wrzucali śmieci do pieca. Fundacji udało się również namówić do współpracy żywieckie Kino „Janosik", w którym odbył się festiwal filmów o tema-

„Ten pomysł wpisuje się w proekologiczne działania władz miasta, nie mieliśmy wątpliwości, że warto współpracować.

Marek Czul, wiceburmistrz Żywca

tyce ekologicznej. Rozdawano również ulotki, plakaty i inne materiały informujące o skutkach zatruwania środowiska naturalnego.

Wokół dobra wspólnego projekt zjednoczył nie tylko mieszkańców, szkoły, organizacje samorządowe, ale także władze miasta. – Od kilku lat znamy Żywiecką Fundację Rozwoju. Ich pomysł na czystą gminę wpisuje się w proekologiczne działania władz miasta, nie mieliśmy wątpliwości, że warto współpracować – mówi Marek Czul, wiceburmistrz Żywca. Urząd miasta pomógł zmienić przepisy – opłata za wywóz śmieci naliczana jest od mieszkańca, nie od ilości. Straż miejska sprawdza, czym palą mieszkańcy. Uruchomiono także ekotelefon.

Sukces żywieckiej akcji został doceniony w konkursie na najlepszy projekt finansowany w ramach pilotażowego programu „Lokalne Partnerstwa PAFW", w którym kampania „Dajmy Czadu! – Żywiec bez czadu" zajęła pierwsze miejsce, a Żywiecka Fundacja Rozwoju otrzymała nagrodę w wysokości 60 tysięcy złotych. Projekt uznany został za modelowy w budowaniu dobra wspólnego.

PROGRAM STYPENDIALNY IM. LANE'A KIRKLANDA

Tetiana Semeniuk – stypendystka z wyróżnieniem

Tetiana Semeniuk, absolwentka Programu Kirklanda z roku akademickiego 2009/10, pochodzi z Łucka na Ukrainie. Wykształcenie zdobyła na Państwowym Uniwersytecie im. Lesi Ukrainky w Łucku, gdzie studiowała Stosunki Międzynarodowe i obroniła pracę magisterską na temat „Turystyka jako kierunek zewnętrznej polityki państwa".

Zawodowo zajmuje się logistyką oraz handlem zagranicznym i współpracuje z krajami Unii Europejskiej, w tym z Polską. – W Polsce mogłam zdobyć europejskie doświadczenie w tych dzie-

„Program Kirklanda jest z Tobą na zawsze, staje się częścią twojego życia, zmienia i doskonali ludzi oraz odkrywa nowe możliwości.

Tetiana Semeniuk

dzinach, dlatego zdecydowałam się na udział w Programie Stypendialnym im. Lane'a Kirklanda – stwierdza Tetiana Semeniuk.

Podczas stypendium Kirklanda studiowała logistykę na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdzie pod kierunkiem prof. Zbigniewa Pastuszaka napisała i obroniła pracę „Logistyka w działalności przedsiębiorstw globalnych", poświęconą nowoczesnym rozwiązaniom logistycznym. Zarówno praca dyplomowa Tetiany Semeniuk, jak i jej aktywność podczas stypendium w Polsce zyskały uznanie komisji oceniającej, która przyznała Tetianie dyplom ukończenia Programu Kirklanda z wyróżnieniem.

Swoją wiedzę Tetiana poszerzyła o doświadczenia zdobyte podczas staży zawodowych m.in. w Zakładzie Systemów Informacyjnych Zarządzania na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej oraz w spółce Modern-Expo. Uczestniczyła także w wielu projektach logistycznych finansowanych ze środków UE.

Podczas stażu w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie wzięła udział w procesie rekrutacji i opiekowała się studentami z Ukrainy. – W przyszłości nadal będę zajmowała się logistyką, zamierzam także współpracować z tą uczelnią i działać aktywnie na rzecz stworzenia możliwości nauki dla ukraińskich studentów w Polsce – deklaruje Tetiana.

– Podczas stypendium poznałam lepiej Polskę, kulturę, ludzi i ich sposób myślenia. Pokochałam ten kraj i liczę na rozwinięcie współpracy pomiędzy Polską a Ukrainą. Dzięki programowi Kirklanda zaczynasz patrzeć na świat inaczej. „Kirkland" jest z tobą na zawsze, staje się częścią twojego życia, zmienia i doskonali ludzi oraz odkrywa nowe możliwości – podkreśla Tetiana Semeniuk.

PROGRAM „PRZEMIANY W REGIONIE" (RITA)

Profesjonalna administracja, aktywni mieszkańcy – wsparcie rozwoju lokalnego w Gruzji

Fundacja Inicjatyw Menedżerskich z Lublina wraz z Centrum ds. Efektywnego Systemu Zarządzania oraz Reformy Ustroju Terytorialnego CEGSTAR z Tbilisi rozpoczęła w 2009 roku realizację dwuletniego projektu, którego celem jest wsparcie rozwoju lokalnego w pięciu rejonach Gruzji: Terjola, Tkibuli, Chokhatauri, Ozurgeti oraz Borżomi. Działania projektu, realizowanego w ramach programu „Przemiany w Regionie" (RITA), obejmują wdrożenie wybranych modelowych rozwiązań i usprawnień w samorządach gruzińskich w następujących sferach: zarządzaniu urzędem miejskim, promocji turystyki, aspektach komunalno-porządkowych i współpracy z organizacjami obywatelskimi.

Projekt rozpoczął się od diagnozy funkcjonowania administracji samorządowej w obszarze zarządzania oraz rozwoju lokalnego w oparciu o mocne strony rejonów. W Gruzji odbyły się warsztaty „RADAR" poświęcone współpracy administracji samorządowej z organizacjami spo-

łecznymi, w których uczestniczyło 89 przedstawicieli samorządu i NGOs. Bazując na polskich doświadczeniach wypracowano optymalny model współpracy pomiędzy gruzińskimi samorządami i organizacjami pozarządowymi, m.in. w zakresie pomocy społecznej, wspierania grup defaworyzowanych, a także organizowania edukacji pozaszkolnej dla młodzieży. – Współpracując z zagranicznymi partnerami, pokazujemy polskie reformy systemowe. Nie przenosimy ich na siłę na grunt innych państw – podkreśla Paweł Prokop z Fundacji Inicjatyw Menedżerskich. – Staramy się wypracowywać rozwiązanie „szyte na miarę" danego kraju. Polscy eksperci przeprowadzili z kadrą kierowniczą urzędów administracji samorządowej konsultacje w zakresie wprowadzania usprawnień zarządczych, niezbędnych do opracowania ofert inwestorskich i turystycznych, a także wcielania koniecznych zmian odnoszących się bezpośrednio do współpracy z podmiotami zewnętrznymi.

Przedstawiciele gruzińskiego samorządu i organizacji pozarządowych z pięciu rejonów biorących udział w projekcie odbyli także wizytę studyjną w Polsce, podczas której odwiedzili m.in. Urząd Miasta w Lublinie, a także spotkali się z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz samorządowcami z powiatu leżajskiego. Z dużym zainteresowaniem przyglądałem się pracy Urzędu Miasta Lublin – przyznał Zaza Gochelashvili z administracji rejonu Tkibuli. – Na wzór Lublina zrobiliśmy folder oraz film promujący nasz region.

W efekcie realizacji pierwszego etapu projektu uczestniczące w nim gruzińskie organizacje pozarządowe rozszerzyły swoją współpracę z samorządem lokalnym, który otworzył się na współpracę w realizacji projektów społecznych. Kolejny etap projektu, realizowany w 2010 roku, zakłada działania bezpośrednio wspierające oddolne inicjatywy lokalne, także w wymiarze finansowym.

„Współpracując z zagranicznymi partnerami, pokazujemy polskie reformy systemowe. Nie przenosimy ich na siłę na grunt innych państw.

Paweł Prokop, Fundacja Inicjatyw Menedżerskich

Sprawozdanie finansowe i Raport niezależnego biegłego rewidenta

→ Raport niezależnego biegłego rewidenta – STR. 44

→ Sprawozdanie finansowe – STR. 45

→ Informacja dodatkowa do Sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2009 – STR. 48

DO RADY DYREKTORÓW POLSKO-AMERYKAŃSKIEJ FUNDACJI WOLNOŚCI

Przeprowadziliśmy badanie załączonego sprawozdania z sytuacji finansowej Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (dalej: Fundacji) sporządzonego na dzień 31 grudnia 2009 roku oraz związanych z nim sprawozdań z działalności i zmiany aktywów netto oraz z przepływów pieniężnych za rok finansowy zakończony w tym terminie. Za sporządzenie sprawozdania finansowego odpowiedzialność ponosi Zarząd Fundacji. Naszym zadaniem jest wyrażenie opinii o sprawozdaniu finansowym na podstawie przeprowadzonego badania.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy zgodnie ze standardami rewizji finansowej powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Standardy te nakładają na nas obowiązek zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnych nieprawidłowości. Badanie obejmuje również analizę kontroli wewnętrznej systemu sprawozdawczości finansowej, na podstawie której opracowuje się odpowiednie do okoliczności procedury badania, lecz jego celem nie jest wyrażenie opinii o efektywności kontroli wewnętrznej sprawozdawczości finansowej działającej w Fundacji.

W związku z tym nie wyrażamy takiej opinii. Badanie obejmowało również sprawdzenie – metodą wyrywkową – dowodów i zapisów księgowych, z których wynikają kwoty i informacje zawarte w sprawozdaniu finansowym, a także ocenę zastosowanych zasad rachunkowości, znaczących szacunków dokonanych przez kierownictwo Fundacji oraz ogólną ocenę prezentacji sprawozdania finansowego. Jesteśmy przekonani, że przeprowadzone przez nas badanie zapewniło nam wystarczającą podstawę do wyrażenia opinii.

Naszym zdaniem powyższe sprawozdanie finansowe we wszystkich istotnych aspektach rzetelnie przedstawia sytuację finansową Fundacji na dzień 31 grudnia 2009 roku oraz zmiany stanu aktywów netto oraz przepływy pieniężne za rok zakończony w tym terminie, zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Deloitte Audyt Sp. z o.o.

Warszawa, 30 kwietnia 2010 roku

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2009 R.

AKTYWA

AKTYWA:	
Inwestycje wykazywane w wartości godziwej (Nota 3 i 6):	
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	$ 48.500.537
Publiczne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	58.149.604
Prywatne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	22.057.745
Inwestycje alternatywne	81.376.405
Papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	33.472.145
Środki pieniężne i instrumenty rynku pieniężnego	13.846.302
	257.402.738
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	320.044
Środki pieniężne wyłącznie na Program Biblioteczny (Nota 5)	6.912.819
Należności od Fundacji Gatesów (Nota 5)	17.995.786
Inwestycje związane z Programem (Nota 3)	1.052.521
Grunt i środki trwałe netto (Nota 7)	1.973.822
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów i pozostałe aktywa	84.530
Aktywa razem	$ 285.742.260

ZOBOWIĄZANIA I AKTYWA NETTO

ZOBOWIĄZANIA:	
Zobowiązania z tytułu dotacji (Nota 3)	$ 32.222.791
Zobowiązania i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów	192.525
Zobowiązania razem	32.415.316
AKTYWA NETTO NIEPODLEGAJĄCE OGRANICZENIOM (Nota 2)	$ 228.418.340
AKTYWA NETTO PODLEGAJĄCE TYMCZASOWYM OGRANICZENIOM (Nota 2)	24.908.604
	253.326.944
Razem zobowiązania i aktywa netto	$ 285.742.260

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2009 R.

	Nieograniczone	Tymczasowo ograniczone	Razem
Zmiany aktywów netto:			
Przychody:			
Odsetki i dywidenty	$ 3.473.396	$ 246.050	$ 3.719.446
Dofinansowanie:			
Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości (Nota 4)	13.000.000	–	13.000.000
Fundacja Gatesów (Nota 5)	–	28.000.000	28.000.000
	16.473.396	28.246.050	44.719.446
Aktywa netto niepodlegające ograniczeniom	3.337.446	(3.337.446)	–
Przychody razem:	19.810.842	24.908.604	44.719.446
Koszty:			
Wynagrodzenie i świadczenia pracownicze	1.046.060	–	1.046.060
Koszty działalności operacyjnej	571.968	–	571.968
Koszty wynajmu	168.145	–	168.145
Amortyzacja	51.119	–	51.119
Koszty działalności operacyjnej razem	1.837.292	–	1.837.292
Dotacje (Nota 3)	(38.308.766)	–	(38.308.766)
Nadwyżka przychodów nad kosztami z tytułu dotacji oraz pozostałymi kosztami	(20.335.216)	24.908.604	4.573.388
Zrealizowany zysk netto na inwestycjach w papiery wartościowe (Nota 6)	1.481.072	–	1.481.072
Niezrealizowany wzrost wartości na inwestycji w papiery wartościowe (Nota 6)	48.163.204	–	48.163.204
Straty z tytułu przeliczenia waluty netto (Nota 3)	(1.150.704)	–	(1.150.704)
Łączny wzrost wartości aktywów netto	28.158.356	24.908.604	53.066.960
Aktywa netto na początek roku	200.259.984	–	200.259.984
Aktywa netto na koniec roku	$ 228.418.340	$ 24.908.604	$ 253.326.944

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2009 R.

Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej	
Wzrost wartości aktywów netto	$ 53.066.960
Korekty w celu uzgodnienia wzrostu wartości aktywów netto ze środkami pieniężnymi netto z działalności operacyjnej:	
Zrealizowane zyski netto na inwestycjach w papiery wartościowe	(1.481.072)
Niezrealizowany wzrost wartości netto na inwestycjach w papiery wartościowe	(48.163.204)
Amortyzacja	51.119
Zwiększenie środków pieniężnych przeznaczonych na Program Biblioteczny netto	(6.912.819)
Zwiększenie należności od Fundacji Gatesów	(17.995.786)
Zwiększenie działalności inwestycyjnej związanej z programem	(1.052.521)
Zmniejszenie stanu czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	38.049
Zwiększenie stanu zobowiązań i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów	2.623
Zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu dotacji	26.890.185
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	4.443.534
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej:	
Przychody ze sprzedaży/umorzenia papierów wartościowych	77.311.059
Koszt nabycia papierów wartościowych	(79.843.048)
Nabycie gruntu	(1.884.929)
Koszt nabycia środków trwałych	(57.766)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(4.474.684)
Zmniejszenie stanu środków pieniężnych netto i ich ekwiwalentów	(31.150)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek roku	351.194
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku	$ 320.044

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Informacja dodatkowa do Sprawozdania finansowego na dzień 31.12.2009 r.

1. ORGANIZACJA FUNDACJI

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (zwana dalej „Fundacją" lub „Fundacją Amerykańską") to amerykańska organizacja non profit, założona 11 sierpnia 1999 roku na mocy umowy pomiędzy Polsko-Amerykańskim Funduszem Przedsiębiorczości (zwanym dalej „Funduszem") a Rządem Stanów Zjednoczonych. Fundacja została powołana do realizacji celów określonych w Ustawie z 1989 roku o wspieraniu demokracji w Europie Wschodniej („Support for East European Democracy Act") poprzez rozwijanie skutecznych programów pomocowych i sprawdzonych w praktyce działań Funduszu, a także podejmowanie innych inicjatyw rozwojowych służących umacnianiu pomyślnego przejścia Polski do demokracji i gospodarki rynkowej.

Fundacja koncentruje swoje działania na czterech głównych obszarach: (i) inicjatywy w zakresie edukacji, (ii) rozwój społeczności lokalnych, (iii) obywatel w demokratycznym państwie prawa oraz (iv) upowszechnianie polskich doświadczeń związanych z transformacją. Do realizacji celów związanych z indywidualnymi dotacjami Fundacja wyszukuje organizację zewnętrzną zarządzającą danym programem (zazwyczaj dobrze funkcjonującą polską organizację pozarządową), co pozwala na optymalne wykorzystanie zasobów Fundacji. Fundacja nie posiada udziałów ani nie sprawuje kontroli w organizacjach zewnętrznych zarządzających danym programem.

Za zgodą Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej Fundacja otworzyła w Polsce swoje przedstawicielstwo, którego celem jest promocja Fundacji, udzielanie informacji oraz doradzanie Fundacji w związku z realizacją jej zadań.

2. PODSTAWA PREZENTACJI SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Zgodnie z zasadami prowadzenia rachunkowości organizacji non profit powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Fundacja jest zobowiązana do klasyfikacji informacji o swojej działalności i sytuacji finansowej w podziale na grupy aktywów netto:

- **Aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom:** Wsparcie dla Fundacji wykazuje się jako aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom, jeżeli zostały otrzymane z warunkami narzuconymi przez Fundatora. Wraz z wygaśnięciem ograniczenia Fundatora, tj. kiedy cel ograniczenia zostaje osiągnięty, aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom zostają przeklasyfikowane na aktywa netto niepodlegające ograniczeniom i wykazane w sprawozdaniu z działalności jako aktywa netto zwolnione z ograniczeń. Dotacje Fundacji Billa i Melindy Gatesów po otrzymaniu zostały ujęte jako aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom.

- **Aktywa netto niepodlegające ograniczeniom:** Aktywa netto niepodlegające ograniczeniom to aktywa netto, które nie są ograniczone warunkami narzuconymi przez fundatora. Zgodnie z Umową o udzielenie dotacji zawartą między Fundacją a Funduszem (określoną w Nocie 4) na dzień 31 grudnia 2009 roku saldo aktywów netto otrzymanych od Funduszu sklasyfikowano jako niepodlegające ograniczeniom.

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

3. PODSTAWOWE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

SZACUNKI

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki wymaga od kierownictwa dokonania szacunków i przyjęcia założeń mających wpływ na wysokość wykazywanych aktywów i pasywów oraz wykazywanie aktywów i zobowiązań warunkowych na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, jak również na wysokość wykazywanych przychodów i kosztów w okresie sprawozdawczym. Rzeczywiste wyniki mogą różnić się od danych szacunkowych.

INWESTYCJE WYKAZYWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

Fundacja ujmuje transakcje dotyczące inwestycji w dniu transakcji. Przychody z tytułu odsetek i dywidend oraz niezrealizowane i zrealizowane zyski i straty wykazuje się w sprawozdaniu z działalności. Fundacja korzysta z usług profesjonalistów w zakresie zarządzania inwestycjami, którzy podejmują decyzje inwestycyjne zgodnie z polityką inwestycyjną Fundacji i nadzorują stan inwestycji. Patrz Nota 6 – Inwestycje wykazywane w wartości godziwej.

Fundacja stosuje się do Standardu Rady Standardów Rachunkowości Finansowej („FASB" – Financial Accounting Standards Board) nr 157, Wycena Wartości Godziwej („FASB 157") (ASC 820). FASB 157 (i) określa wartość godziwą, (ii) stwarza podstawy dla ustalania wartości godziwej w ramach aktualnych regulacji dotyczących rachunkowości, które wymagają wyceny wartości godziwej lub ją umożliwiają i (iii) służy poprawie ujawniania informacji na temat wyceny wartości godziwej. FASB 157 określa wartość godziwą jako cenę wymiany, która zostałaby uzyskana za składnik aktywów lub wypłacona w celu przekazania zobowiązania na rynek główny lub najbardziej odpowiedni dla takiego składnika aktywów albo zobowiązania, w uporządkowanej hierarchii wartości transakcji, która wymaga od jednostki zwiększania do maksimum wykorzystania dostępnych danych wejściowych przy określaniu wartości godziwej.

FASB 157 określa trzy poziomy danych wejściowych, które mogą zostać użyte do wyceny wartości godziwej:

- **Poziom 1:** Dane wejściowe do metodologii wyceny są cenami notowań rynkowych z rynków aktywnych dla identycznych aktywów i zobowiązań jak te z dnia wydania sprawozdania;
- **Poziom 2:** Dane wejściowe do metodologii wyceny są inne niż ceny notowań rynkowych z rynków aktywnych, które, na dzień wydania sprawozdania, są dostępne w sposób bezpośredni lub pośredni, a wartość godziwa może być ustalona poprzez użycie modeli lub innych metodologii wyceny; oraz
- **Poziom 3:** Dane wejściowe do metodologii wyceny są danymi niemożliwymi do uzyskania w sytuacjach, w których występuje brak aktywności rynkowej lub jest ona niewielka dla składnika aktywów lub zobowiązania, a podmiot sprawozdawczy sporządza oszacowania i przygotowuje założenia odnoszące się do wyceny aktywów lub zobowiązań, w tym założenia dotyczące ryzyka. Dane wejściowe do określenia wartości godziwej wymagają gruntownej oceny. Ze względu na nieodłączną niepewność stanowiącą istotę tych oszacowań, wartości te mogą różnić się znacznie od wartości, jakie zostałyby przyjęte, gdyby istniał na te aktywa i zobowiązania aktywny rynek.

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Poziom instrumentu finansowego w ramach hierarchii wartości godziwej oparty jest na danych wejściowych najniższego szczebla, które mają istotny wpływ na wycenę wartości godziwej. Poniżej przedstawiono opis metodologii wyceny stosowanych dla instrumentów wycenianych według wartości godziwej, zawierających ogólną klasyfikację tych instrumentów zgodnie z hierarchią wyceny:

- **Akcje zwykłe i uprzywilejowane oraz papiery wartościowe o stałej stopie dochodu:** Inwestycje kapitałowe oraz papiery wartościowe o stałej stopie dochodu wycenia się na podstawie ceny zamknięcia podawanej przez najważniejsze giełdy. Akcje zwykłe i uprzywilejowane oraz papiery wartościowe o stałej stopie dochodu są zaklasyfikowane w ramach poziomu pierwszego hierarchii wyceny.

- **Publiczne fundusze inwestycyjne – kapitał własny:** Inwestycje te są publicznymi narzędziami inwestycyjnymi wycenianymi na podstawie wartości aktywów netto dokonywanych przez podmiot zarządzający funduszem. Wartość aktywów netto oparta jest na wartości aktywów podstawowych posiadanych przez fundusz, pomniejszonej o jego zobowiązania, a następnie podzielonej przez liczbę akcji w obrocie. Wartość aktywów netto dla publicznych funduszy inwestycyjnych jest ceną notowań rynkowych z rynków aktywnych, zaklasyfikowaną w ramach poziomu pierwszego hierarchii wyceny.

- **Prywatne fundusze inwestycyjne – kapitał własny:** Inwestycje te są prywatnymi narzędziami inwestycyjnymi wycenianymi na podstawie wartości aktywów netto dokonywanych przez podmiot zarządzający funduszem. Wartość aktywów netto oparta jest na wartości aktywów podstawowych posiadanych przez fundusz, pomniejszonej o jego zobowiązania, a następnie podzielonej przez liczbę akcji w obrocie. Wartość aktywów netto dla prywatnych funduszy inwestycyjnych jest klasyfikowana w ramach poziomu drugiego hierarchii wyceny, ponieważ cena jednostkowa wartości aktywów netto jest kwotowana na nieaktywnym rynku prywatnym. Jednakże cena jednostkowa jest oparta na odpowiednich inwestycjach, które są zbywane na rynku aktywnym.

- **Inwestycje alternatywne:** Inwestycje uznane przez zarządzającego funduszem za niepłynne i/lub nieposiadające łatwej do ustalenia wartości rynkowej wycenia się na podstawie aktualnych oszacowań dokonanych przez zarządzającego funduszem. Inwestycje alternatywne są klasyfikowane w ramach poziomu trzeciego hierarchii wyceny.

- **Środki pieniężne i instrumenty rynku pieniężnego:** Inwestycje te występują w formie gotówki albo instrumentów rynku pieniężnego i pełnią rolę publicznych narzędzi inwestycyjnych, wycenianych w oparciu o 1 USD na jednostkę dla wartości aktywów netto i klasyfikowanymi w ramach poziomu pierwszego hierarchii wyceny.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I EKWIWALENTY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Dla celów sprawozdania z przepływów pieniężnych, do pozostałych środków pieniężnych (ekwiwalentów środków pieniężnych) Fundacja zalicza wszystkie instrumenty finansowe o wysokiej płynności i pierwotnym terminie zapadalności do trzech miesięcy.

INWESTYCJE ZWIĄZANE Z PROGRAMEM

Inwestycje związane z Programem to pożyczka dla polskiej organizacji pozarządowej, zapadająca w grudniu 2010 roku i oprocentowana 4,5% rocznie.

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

ODSETKI I DYWIDENDY

Przychody z tytułu odsetek i dywidend są wykazywane z chwilą ich uzyskania.

DOTACJE I ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DOTACJI

Koszty oraz zobowiązania z tytułu dotacji są ujmowane odpowiednio w sprawozdaniu z działalności oraz w sprawozdaniu z sytuacji finansowej z chwilą zatwierdzenia dotacji zgodnie z zasadami ustalonymi przez Radę Dyrektorów, zakończenia negocjacji z beneficjentem oraz podpisania umowy dotacji przez strony.

WALUTA OBCA

Walutą funkcjonalną i sprawozdawczą Fundacji jest dolar amerykański. Zasadniczo wszystkie aktywa i pasywa wyrażone w polskich złotych są utrzymywane przez Fundację Amerykańską i przeliczane na dolary amerykańskie według kursu spot na koniec okresu. Walutą funkcjonalną polskiego przedstawicielstwa Fundacji jest polski złoty. Korekty z tytułu przeliczenia i aktualizacji wyceny wykazywane są w Sprawozdaniu z działalności.

USŁUGI ŚWIADCZONE BEZPŁATNIE

Amerykańscy członkowie Rady Dyrektorów Fundacji nie otrzymują żadnego wynagrodzenia z tytułu pełnienia swoich obowiązków. Osoby te poświęcają znaczną ilość czasu na rzecz Fundacji.

W sprawozdaniu finansowym nie uwzględniono kosztów z tytułu otrzymanych w ten sposób nieodpłatnych usług ze względu na brak obiektywnej podstawy do ich wyceny. Polscy członkowie kadry kierowniczej Fundacji, niebędący członkami Zarządu Fundacji, otrzymują wynagrodzenie za wsparcie merytoryczne i konsultacje na rzecz Fundacji. W roku zakończonym 31 grudnia 2009 roku łączne wynagrodzenie polskich członków kadry kierowniczej wyniosło 35.825 USD.

AMORTYZACJA

Grunty i środki trwałe wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. Sprzęt i oprogramowanie komputerowe, meble, wyposażenie i samochody amortyzowane są metodą liniową w okresie ich ekonomicznej użyteczności, który wynosi od trzech do pięciu lat. Inwestycje w obce środki trwałe amortyzowane są metodą liniową przez krótszy z następujących okresów: okres ich ekonomicznej użyteczności lub okres najmu lub dzierżawy.

KOSZTY OPERACYJNE

Usługi specjalistyczne, koszty posiedzeń Rady Dyrektorów, koszty podróży, zakwaterowania i wyżywienia poniesione w związku z działalnością Fundacji oraz koszty ogólnego zarządu są klasyfikowane jako koszty działalności operacyjnej.

RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe to możliwość poniesienia straty z powodu niedotrzymania warunków umowy przez drugą stronę. O ile określono inaczej w odpowiednich dokumentach, Fundacja zazwyczaj nie wymaga zabezpieczenia instrumentów finansowych, z którymi wiąże się ryzyko kredytowe. Na dzień 31 grudnia 2009 roku ryzyko kredytowe Fundacji dotyczyło głównie instrumentów dłużnych znajdujących się w jej portfelu inwestycyjnym. Maksymalne ryzyko poniesienia strat księgowych z tytułu tych instrumentów finansowych obrazują kwoty przedstawione w Sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

OSTATNIO PRZYJĘTE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI

We wrześniu 2009 roku Rada Standardów Rachunkowości Finansowej („FASB" – Financial Accounting Standards Board) wydała Aktualizację Standardów Rachunkowości 2009-12 („ASU" – Accounting Standards Update 2009-12), „Inwestycje w jednostkach obliczających wartość aktywów netto na akcję (lub odpowiednik)" („Investments in Certain Entities that Calculate Net Asset Value per Share (or its equivalent)". ASU 2009-12 zawiera dodatkowe wytyczne dotyczące określania wartości godziwej niektórych alternatywnych inwestycji, takich jak fundusze hedingowe, prywatne fundusze kapitałowe i fundusze venture capital. Wytyczne umożliwiają firmom określenie wartości godziwej takich inwestycji poprzez zastosowanie wartości aktywów netto, a także wymagają ujawnienia charakteru i ryzyka inwestycji w podziale na główne kategorie alternatywnych inwestycji. Przyjęcie ASU 2009-12 31 grudnia 2009 roku nie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Fundacji.

Na dzień 1 stycznia 2009 roku Fundacja przyjęła Interpretację FASB („FIN") nr 48, „Zasady sprawozdawczości ryzyk podatkowych w podatku dochodowym" – interpretacja Deklaracji FASB nr 109 (ASC 740) („Accounting for Uncertainty in Income Taxes – an interpretation of FASB statement No. 109 (ASC 740)) i zastosowała Aktualizację Standardów Rachunkowości 2009-06 („ASU" 2009-06), „Wytyczne dotyczące wprowadzenia zasad sprawozdawczości ryzyk podatkowych w podatku dochodowym oraz zmiany w zakresie ujawniania informacji przez jednostki niepubliczne" („Implementation Guidance on Accounting for Uncertainty in Income Taxes and Disclosure Amendments for Nonpublic Entities"), wydaną przez FASB we wrześniu 2009 roku. Przyjęcie FIN nr 48 nie miało istotnego wpływu na sytuację finansową Fundacji, zmiany stanu aktywów netto lub przepływy pieniężne.

OSTATNIO WYDANE STANDARDY RACHUNKOWOŚCI

W styczniu 2010 FASB wydało „Aktualizację Standardów Rachunkowości 2010-6", „Udoskonalanie ujawniania informacji na temat wyceny wartości godziwej" („Improving Disclosures about Fair Value Measurements"). ASU 2010-6 będzie wymagać wykazania wartości godziwej według nowych zasad oraz wyjaśnienia istniejących ujawnień. ASU 2010-6 obowiązuje w latach podatkowych rozpoczynających się po 15 grudnia 2009 roku. Fundacja ocenia wpływ, jaki będzie mieć zastosowanie ASU 2010-6 na jej sprawozdanie finansowe.

4. DOTACJE Z POLSKO-AMERYKAŃSKIEGO FUNDUSZU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zgodnie z umową podpisaną w 1999 roku pomiędzy Funduszem a Rządem Stanów Zjednoczonych oraz w porozumieniu z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, do dnia 31 grudnia 2009 roku Fundusz zwrócił 120 milionów USD ze swoich aktywów Departamentowi Skarbu Stanów Zjednoczonych i wniósł 250,5 miliona USD do Fundacji. W ciągu roku zakończonego 31 grudnia 2009 roku Fundusz wniósł do Fundacji kwotę 13 milionów USD.

Zgodnie z warunkami umowy dotacji zawartej pomiędzy Funduszem a Fundacją, z późniejszymi zmianami („Umowa dotacji"), Fundacja działa na zasadzie funduszu wieczystego, którego celem w długim okresie jest osiąganie średniego rocznego zwrotu z przychodów generowanych przez fundusz wieczysty w kwocie przewyższającej sumę rocznych wypłat na rzecz beneficjentów oraz wydatków określonych w Umowie dotacji.

Zgodnie z warunkami Umowy dotacji Fundusz ma prawo zażądać zwrotu lub przekazania całości lub dowolnej części funduszu wieczystego wypłaconego lub przekazanego Fundacji, łącznie z odsetkami, jeżeli zaistnieją przyczyny określone w Sekcji 801 ustawy o popieraniu demokracji w Europie Wschodniej („SEED Act").

5. GRANT FUNDACJI BILLA I MELINDY GATESÓW

W marcu 2009 roku Fundacja Billa i Melindy Gatesów („Fundacja Gatesów") przyznała Fundacji, w ramach Światowego Programu Rozwoju, grant w wysokości 28 mln USD na pięcioletni okres od 1 kwietnia 2009 roku do 31 marca 2014 roku (Grant Programu Bibliotecznego). Fundusze otrzymane z Grantu Programu Bibliotecznego, w tym oprocentowanie lokat pieniężnych Fundacji, zostaną przeznaczone wyłącznie na wdrażanie programu mającego na celu zwiększenie dostępu do komputerów i Internetu w polskich bibliotek publicznych na terenach wiejskich („Program Biblioteczny). Grant Programu Bibliotecznego został wykazany jako aktywa netto podlegające tymczasowym ograniczeniom w momencie podpisania umowy i jest odpowiednio przeklasyfikowany na aktywa netto niepodlegające ograniczeniom w momencie wypłaty funduszy.

W kwietniu 2009 roku Fundacja otrzymała pierwszą transzę z Fundacji Gatesów w wysokości 10 mln USD. Pozostałe 17.995.786 USD zostanie zapłacone Fundacji w czterech transzach według poniżej tabeli:

Termin płatności	kwota
Maj 2010	$ 4.500.000
Maj 2011	4.500.000
Maj 2012	4.500.000
Maj 2013	4.495.786
	$ 17.995.786

6. WARTOŚĆ GODZIWA INWESTYCJI FINANSOWYCH, WYKAZYWANYCH WEDŁUG WARTOŚCI GODZIWEJ

Opis metodologii i założeń służących określaniu wartości godziwej inwestycji Fundacji znajduje się w Nocie 3 powyżej: „Inwestycje wykazywane w wartości godziwej".

W tabeli przedstawiono instrumenty finansowe fundacji na 31 grudnia 2009 roku, wykazane według wartości godziwej na zasadach określonych według poziomów hierarchii FAS 157 opisanych w Nocie 3:

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Razem
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	$ 48.500.537	$ -	$ -	$ 48.500.537
Publiczne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	58.149.604	-	-	58.149.604
Prywatne fundusze inwestycyjne – kapitał własny	-	22.057.745	-	22.057.745
Inwestycje alternatywne	-	-	81.376.405	81.376.405
Papiery wartościowe o stałej stopie dochodu	33.472.145	-	-	33.472.145
Środki pieniężne i instrumenty rynku pieniężnego	13.846.302	-	-	13.846.302
	$ 153.968.588	$ 22.057.745	$ 81.376.405	$ 257.402.738
% całości	59,8%	8,6%	31,6%	100%

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

Poniższa tabela przedstawia zmiany wartości godziwej inwestycji Fundacji na dzień 31 grudnia 2009 roku w ramach inwestycji poziomu trzeciego (w 2009 roku nie było żadnych transferów do (lub z) inwestycji poziomu trzeciego):

	Wartość godziwa na początek okresu	Niezrealizowane/ Zrealizowane zyski netto	Zakup i sprzedaż netto	Wartość godziwa na koniec okresu	Niezrealizowane zyski netto dla inwestycji Poziomu 3 nierozliczone na koniec roku
Inwestycje alternatywne	$ 37.123.283	$ 5.180.006	$ 30.071.503	$ 81.376.405	$ 14.124.896

Fundacja ocenia wyniki podmiotów w oparciu o łączną kwotę zysku z inwestycji, pomniejszoną o opłaty z tytułu usług powierniczych, zarządzania inwestycjami i doradztwa, wykazując dochód pomniejszony o wspomniane opłaty. Łączna kwota tego rodzaju opłat ujęta w sprawozdaniu z działalności wyniosła 570.346 USD, co stanowi 0,22% łącznej wartości zarządzanych inwestycji na dzień 31 grudnia 2009 r. Ta kwota została wykazana jako przychody z tytułu odsetek i dywidend. Z kwoty wykazanej jako przychody z tytułu odsetek i dywidend w sprawozdaniu z działalności operacyjnej, kwota 1,2 miliona USD stanowi kwoty przekazane i zaklasyfikowane przez fundusze inwestycyjne zarządzające aktywami Fundacji jako przychody z tytułu dywidend.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o inwestycjach alternatywnych Fundacji, skategoryzowanych według strategii inwestycyjnej, mierzonych w wartości godziwej w oparciu o wartość aktywów netto z dnia 31 grudnia 2009 roku:

	Wartość godziwa	Częstość spłat	Okres wypowiedzenia spłaty	
Wynikające z konkretnych zdarzeń	$ 33.659.675	Kwartalnie/półrocznie	45-65 dni	(a)
Inwestycje long/short	28.104.391	Miesięcznie/kwartalnie	60-90 dni	(b)
Stosowanie wielu strategii	11.787.089	W ciągu 3 lat/wg uznania zarządzającego	65 dni	(c)
Stała stopa dochodu/związana z kredytem	7.825.250	Kwartalnie	60 dni	(d)
	$ 81.376.405			

Uwaga: Nie istnieją żadne niewykonane zobowiązania dotyczące alternatywnych inwestycji Fundacji.

(a) Wynikające z konkretnych zdarzeń: ta kategoria składa się z funduszy inwestycji alternatywnych, inwestujących w sytuacje wynikające z konkretnych zdarzeń, takich jak fuzje, przejęcia, likwidacje, dokapitalizowanie lub inne transakcje restrukturyzacji, gdzie istnieje różnica między wartością po transakcji a obecną ceną rynkową.

(b) Inwestycje long/short – ta kategoria składa się z alternatywnych funduszy, inwestujących w strategii long/short. Inwestycje stanowiące 28% tej kategorii nie mogą zostać obecnie spieniężone, ponieważ zostały objęte ograniczeniami, które nie pozwalają na spieniężenie w pierwszym roku od nabycia.

(c) Stosowanie wielu strategii – ta kategoria zawiera fundusze inwestycji alternatywnych, obejmujące inwestycje long/short, wynikające z konkretnych zdarzeń, prywatne transakcje kredytowe i strategie z instrumentami pochodnymi. Inwestycje stanowiące 66% tej kategorii nie mogą być obecnie spieniężone, ponieważ zostały objęte ograniczeniami, które nie pozwalają na spieniężenie w pierwszych dwóch latach od nabycia. Wypłaty

z inwestycji stanowiących 34% tej kategorii będą otrzymywane poprzez likwidację aktywów podstawowych funduszu i, na dzień 31 grudnia 2009 roku, jest prawdopodobne, że otrzymane wypłaty będą różnić się od wartości aktywów netto udziału procentowego Fundacji w funduszu.

(d) Stała stopa dochodu/związana z kredytem – ta kategoria zawiera fundusze inwestycji alternatywnych, zgodne ze strategią dyslokacji kredytowej stworzoną w celu określania różnicy między cenami rynkowymi a wartościami aktywów podstawowych.

7. GRUNTY I ŚRODKI TRWAŁE

W 2009 roku Fundacja nabyła grunt na przyszłą lokalizację biura Fundacji. Na dzień 31 grudnia 2009 roku grunty i środki trwałe obejmowały:

Grunty wg ceny nabycia	$ 1.884.929
Sprzęt i oprogramowanie komputerowe	166.021
Meble i wyposażenie	98.723
Samochody	64.925
Inwestycje w obce środki trwałe	3.654
	2.218.252
Minus – umorzenie	244.430
Wartość księgowa netto	$ 1.973.822

8. ZOBOWIĄZANIA

Na dzień 31 grudnia 2009 roku Fundacja zatwierdziła 14 programów na kwotę 13,3 miliona USD, które wymagały zakończenia negocjacji i podpisania umowy w sprawie dotacji zadowalającej każdą ze stron. Po dniu 31 grudnia 2009 roku Fundacja podpisała umowy grantowe do tych programów, na kwotę 4,1 miliona USD.

Ponadto Fundacja jest zobowiązana do zapłaty minimalnych rocznych opłat z tytułu czynszu za powierzchnię biurową użytkowaną na podstawie umowy leasingu operacyjnego, która wygasa 31 grudnia 2011 roku. Zobowiązania z tytułu wynajmu za 12 miesięcy wynoszą, w przybliżeniu, 165.500 USD na rok 2010 i 165.500 USD na rok 2011.

9. KWESTIE PODATKOWE

STANY ZJEDNOCZONE

W Stanach Zjednoczonych Fundacja jest zwolniona z federalnych podatków dochodowych na podstawie artykułu 501(c)(3) amerykańskiego Kodeksu Dochodów Wewnętrznych („Kodeksu") (Internal Revenue Code) i została sklasyfikowana jako podmiot niebędący prywatną fundacją w rozumieniu artykułu 509(a)(1) Kodeksu. Ponadto Fundacja jest zwolniona z podatków stanowych i lokalnych.

POLSKA

Polskie Przedstawicielstwo Fundacji nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych w Polsce.

Informacja dodatkowa stanowi integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

John P. Birkelund – Przewodniczący
Przewodniczący Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości,
Senior Advisor Saratoga Partners

Marek Belka
Były Premier RP, były Sekretarz Komisji Gospodarczej ONZ dla Europy, Dyrektor Departamentu Europejskiego Międzynarodowego Funduszu Walutowego

Joseph C. Bell
Senior Partner w Hogan & Hartson

Frederick M. Bohen
Były Wiceprezydent i Dyrektor Zarządzający, Uniwersytet Rockefellera

Michał Boni – do stycznia 2008 r.
Minister – członek Rady Ministrów, były Minister Pracy RP, ekspert ds. rynku pracy i polityki społecznej

Zbigniew Brzeziński
Były Doradca Prezydenta USA ds. Bezpieczeństwa Narodowego, Doradca w Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych, Członek Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości

Robert G. Faris
Przewodniczący Rady Dyrektorów Enterprise Investors Corporation, Prezes i Członek Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości

Anna Fornalczyk
Była Prezes Urzędu Antymonopolowego (obecnie UOKiK)

Geoffrey Hoguet
Członek Zarządu GRH Holdings, LLC

Aleksander Koj
Profesor w Instytucie Biologii Molekularnej Uniwersytetu Jagiellońskiego, były rektor UJ

Jerzy Koźmiński
Były Ambasador RP w USA, Prezes Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

Andrew Nagorski
Dyrektor ds. Polityki Publicznej i członek Rady Naukowej EastWest Institute, były Szef Redakcji (Senior Editor) Newsweek International

Krzysztof Pawłowski
Prezydent Wyższej Szkoły Biznesu – National Louis University w Nowym Sączu, były Senator RP

Nicholas A. Rey
Były Ambasador USA w Polsce, Członek Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości

Carla H. Skodinski
Wiceprezes i Dyrektor Inwestycyjny, Van Beuren Management, Inc.

Przedstawiciele Rządu USA - Ambasadorzy USA w Polsce, uczestniczący w pracach Rady Dyrektorów

Victor Ashe – do września 2009 r.
Lee Feinstein – od września 2009 r.

Prezes Fundacji
Jerzy Koźmiński

Dyrektor Przedstawicielstwa w Polsce
Grzegorz Jędrys

Dyrektorzy Programowi
Jacek Michałowski
Radosław Jasiński
Anna Wojakowska-Skiba – do marca 2009 r.

Kierownicy Programowi
Renata Koźlicka-Glińska
Robert Milewski
Mirosław Czyżewski

Główna Księgowa
Agnieszka Kwiatkowska

Kontroler Finansowy Programów
Mira Osiecka

Księgowość
Grażyna Skrzypiec
Adela Makarewicz

Informacja i PR
Przemysław Zaroń

Asystenci Programowi i Sekretariat
Kalina Grzeszuk-Zajączkowska
Agnieszka Łukasik
Katarzyna Świątkiewicz
Paulina Kołaczyńska
Joanna Lempart-Winnicka

Asystent Administracyjny
Rafał Milewski

Dyrektor Finansowy
Norman E. Haslun III

Sekretarz Rady Dyrektorów
C. Douglas Ades

Konsultant ds. Programowych
Rafał Kramza

Analityk Finansowy
Grzegorz Borczyk

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

410 Park Avenue 15th Floor
New York, NY 10022, USA
Tel. (917) 210-8083

PRZEDSTAWICIELSTWO W POLSCE

ul. Dobra 72
00-312 Warszawa
Tel. (22) 828-43-73
Fax (22) 828-43-72
e-mail: paff@pafw.pl
www.pafw.pl